

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.
Nyitólátó petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, október 9.

Mai számunk főbb közleményei:

Nem emelkedik a pótdó.
Kossuth Ferenc véleménye Tisza István beszédéről.
Beszélgetés Bartók államtitkárral.
A vitás iparvasút.
A forradalom országából.
Látogatás az örültek házában.
Haverdák póré.
Ki lőtt be a főispán ablakán?
Portugáliai kapitány Budapesten.
Társas- és tisztviselő-telep.
Az új köztársaság.
Vasárnapi strótfák.

A szövetkezeti korcsma.

Arad, október 8.

Mialatt Budapest a kávéházak városa lett és ebben a vidéki fővárosok is követni kezdik, a magyar falu külső képe, társadalmi összetétele is kibővült valamivel: a szövetkezeti korcsmával. A kaszinók, olvasókörök, a melyekben Széchenyi a magyar kultúrát legbiztosabb eszközeit látta, nem virulnak a falvakban. A hol van is, inkább az ugynevezett uri társaságokat foglalják magukba, a falvaknak igazi blockját, a kisbirtokos parasztot nem tudták, vagy nem is akarták magukba szivni. Az ugynevezett népkörök, a hol még vannak, inkább a politikát szolgálják és művelik. Legtöbb esetben egy-egy képviselőjelölt, vagy a politikai ambícióknak egyéb ombere alapította arra a célra, hogy bizonyos szavazattömeg egy helyről irányítható legyen.

E helyett azonban gyökeret vert a szövetkezeti korcsma. A legfurcsább valami, a mit a rendeltetésére nézve jelent. A törvény, meg az alapszabályok szerint a fogyasztási szövetkezet — ennek a függeléke a szövetkezeti korcsma — arra való, hogy a tagok javát, gazdasági érdekeit a kölcsönösség, az egymásra utaltság alapján szolgálja. A fogyasztási szövetkezet kocsmájában pedig pálinkát, bort s más szeszeket mérnek, egyáltalán nem törődve azzal, hogy akibe a sok pálinka bedől, annak gazdasági javára fog-e szolgálni ez a mértéktelen alkohol-élvezet.

Olyan általános ez a jelenség, hogy érdemes a fejlődésére visszatekinteni. Kezdetben a fogyasztási szövetkezet az volt, a minek lenni kellett: a fogyasztók egyesülése, melynek az volt a célja, hogy az áruknak közös, nagyban való beszerzése által egy-egy cikkben, vagy az összes szükségletekben a bevásárlástolcsóbbá tegye. Az elmélet szerint így is kellett volna lenni. A valóságban azonban másként volt. A fogyasztási szövetkezet kereskedelmi intézmény volt, a melynél azonban hiányzott a kereskedelmi vezetés. Az „igazgatóság”, a mely kispapokból, néha pedig a község papjából, tanítójából, jegyzőjéből állott, nem értett a bevásárláshoz, áruminőséghez, az árkalkulációhoz, s egyébhez. Öreg kereskedelmi utazók a vasuti kupékban mulatságos histó-

riákat mondtak el, hogy mennyi mindent és hogy sóztak rá egy-egy szövetkezeti boltra, „az igazgató urak” naivitása révén. A hol pedig a kereskedői szakértelmet üzletvezető formájában szerezték be, ez vagy drága volt — hiszen egy-egy idősebb kereskedelmi alkalmazott fizetését nem bírja el a kis tőkés és forgalmu fogyasztási szövetkezet, — vagy pedig (s ez volt gyakoribb eset) megbízhatatlan. E miatt nem boldogult a szövetkezet, s nem a vele szemközt álló falusi szatócsok fürge versenye miatt. Hiszen, ha a falu három szatócsa mellett egy negyedik, ötödik nyitott boltot, az még megélt, a fogyasztási bolt azonban nem.

Uj eszközt kerestek tehát a fogyasztási szövetkezetek megmentésére, roskadozó boltjaik alátámasztására. S ez az eszme: a szövetkezeti korcsma volt. A fogyasztási szövetkezetek italmérési engedélyt kértek és kaptak. A leghatalmasabb protektora ennek az új eszköznek Darányi Ignác, a volt földművelési miniszter volt. A koalíciós időkben annyira favorizálták a szövetkezeteknek ezt a természetellenes igényét, hogy nemcsak az italmérők létszáma megüresedett helyeinél részesítették előnyben a szövetkezetet a magánosok fölött, de olyankor, amikor a létszám be volt töltve, a fogyasztási szövetkezet kapott italmérési engedélyt.

Valamiben igaza volt a fogyaszt-

Erzsike regénye.

Irtá: Fonyi Ilonka.

I.

Ott ült mindennap a villa előtt a parkban, közel a vasrácsos kerítéshez, a puha szőnyegekkel leborított kényelmes hintaszékben.

Délután, mikor már nem tűzött oda olyan hevesen a nap s benn a nagy ebédlőben teríteni kezdtek az uzsonnához — gyorsan bekérte a kávéját a szobájába — azután meg ment a kedvenc helyére.

Szerette nézni a robogó kocsikat s a járókelőket. A rózsaszín, meg a fehér ruhás vidám kis varrőleányokat; nagy virágos olcsó kalapjukban, rikító színű napernyőikkel. Meg az udvarlókat, a kiöltözött kereskedő segédek — meg néha napján egy-egy jogászt, vagy fiatal bankfiút.

Milyen vidámak voltak, oda hallatszott a kacagásuk, egészséges, üde, csengő hangjuk. Néha el-elmaradt egy-egy pár a többiektől. Sokszor meg is álltak és olyankor olyan halkan beszélgettek, hogy nem hallott belőle egyetlen szót sem.

Pedig a lélekzetét visszafojtva hallgatta Erzsike, hátha elleshetne egy-két szót. Ugy szerette volna tudni, mit beszélnek azok?

Bizonyára bizalmas, kedveskedő, édes szavakat, talán a szerelemről, vagy épen ígéretek, esküvések, tervek a jövőről ... Ha egyszer hallhatná! ...

És csak nézi, nézi őket s talán már nem is látja, homályos lesz a két szeme a könyvtől, a két nagy, beszédes, sötét szeme. Aztán rángatózni kezd a szája széle és megrázkódik egész teste. Sir. Keserves, szomorú, kétségbeesett sirással, mint a halálraitétek, a reménytelenek szoktak ...

Hogy ő neki nem fog így süttogni soha senki. Nem fog rá nézni vágyva, szerelemmel, kérés, könyörgő nézéssel soha senki ... Nem fogja meg a kezét, nem simogatja a haját és — nem csókolja meg az ajkát, soha, soha, senki ...

És ebben a percben úgy irigyelte a szegény kis varrőleányokat, akik egész héten reggeltől estig görnyednek a roz-sz levegőjű varrodában — de este már várja az utcáson az udvarója ... Hazaki-éri, egész a kapuig. Messze kell menni, ki egész a külvárosba, közben egészen sötét lesz, nem jár senki, a lámpák sem igen égnek — összébbhúzódnak, még talán meg is csókolják egymást ... Aztán megbeszéli a vasárnapi kirándulást, a hegyek közé, oda, ahol a gazdag, nagy urak pirosfedelű, vasrolettás, sok virágú nyaralói vannak. Hadd élvezzenek legalább egy hét-n egyszer jó levegőt. És közben irigykedve nézik a parkot, a kényelmes pihenő helyeket, a kavicsos utakat, a gyönyörű virágokat, s az egész nyomoruságos gazdagságot ...

Irigykednek ők? — a boldogok — és Erzsike azt hiszi: hogy a világon a legboldogab-

bak a kacagó, vidám, tarkaruhás, olcsókalapos kis varrőleányok ...

Ha ő is olyan lehetne! Bohó, nevető kis varrőleány. Ha szegény is, de egészséges, erős és éptestű. De ő nyomorék ... Ferde a válla, a hátán meg pup van, csuf, gömbölyű kinöves. Így, amikor ül nem látni — de ha feláll, ha jár, olyan szánalomra méltó, groteszk kis alak. Az arca szép, csodaszép, szabályos, gyönyörű arc. A szemei mélytűzűek, beszédes, sötét szeme. Az arcára rózsás, finom. És gazdag. Duszgázdag és előkelő. Elhalmozák mindennel, kényelemmel, jóléttel — de mit ér mindez?

Benn a nagy ebédlőben most végződik az uzsonna. Zongorához ülnek s valami könnyű, frivol kuplét dalolnak. Majd keringőt játszik valaki s táncra perdülnek a drága perzsa szőnyegen.

Erzsikét nem kérdi senki, nem hiányzik senkinek. A nőnei jókedvűek és egy kicsit kacérok, szeretnének már főkötő alá jutni. Mindent elkövetnek, hogy meghódítsák a szeplős képtű Muki bárót, ki gondolna a szegény kis nyomorék leányra? ...

Erzsike pedig ott ül a parkban, míg csak egészen be nem sötétedik, akkor pedig a szobájába megy, felgyujja a villanyt s olvas, vagy sir, sokszor egészen reggelig ...

II.

Erzsike már napok óta vidám és amikor benéz a kerítésen egy-egy csodálkozó, irigykedő kis varrőleány, mintha még mosolyogna is.

tási szövetkezetek apostolainak. Hogy a falusi boltos üzlete is csak akkor ér valamit s akkor kezd boldogulni, ha italmérése van; ha a magános boltjánál így van, mért ne lehetne így a fogyasztási szövetkezetnél is? De a boltos nem vallja magáról, hogy szociális hivatást akar betölteni, nem kér a falutól befizetést a szövetkezeti részjegyekre, sőt adókedvezményt se kér; nem mondja magáról, hogy a népet menti. Terjeszti ugyan az alkoholizmust, de ebben nem nagyobb büns, mint az állam, amelynek az italmérési adók, illetékek és a szeszmonopólium révén szüksége van arra, hogy a faluban pálinkát igyanak az emberek.

Annak a változásnak, a melyet a szövetkezeti korcsma a falu életében előidézett, sok torz vonása van. Hozzá tartozik, hogy a pap, tanító, jegyző, vagy a községi intelligencia más tagja, a ki a szövetkezet élére kerül, a nyitvános életben a mértékletességet, a korhely élettől való tartózkodást, az ital kerülését hirdeti, — a szövetkezet fölvirágoztatása érdekében ép az ellenkezőjére törekszik. Mert minél többet mérnek a szövetkezeti korcsmaiban, annál jobban megy a fogyasztási szövetkezetnek s annál jobban szabadul meg a deficitől s esetleg nyereségre is tesz szert.

Komoly szimptomára mutatott rá Tisza István gróf, a magyar közélet bajainak legjobb ismerője és legkiméletlenebb, becsületes ostorozója, amikor szalontai beszédében rámutatott Darányi Ignác alkotásaira, falusi palántáira, a szövetkezeti korcsmára. Színigaza van abban is, hogy nálunk a fogyasztási szövetkezet más, mint a külföldön. Ott igazán a fogyasztók tömörülése, amely a tagoknak mértéktelen hasznot hoz s a kereskedelemre nincs más hatása, mint hogy azok versenyezni igyekezzenek velük. Nálunk azonban rejtett célokat szolgálnak: a legtöbbször arra való, hogy a falu értelmiségének valamely tagja hatalmat, befolyást szerezzen vele, hogy

jól kihasználható összeköttetésbe kerüljön azokkal, akiket a szövetkezetbe „tömörít.”

Ezért a célért a falukorcsma kár szaporítani. A korcsma akkor se jobb, akkor se kevésbé erkölcsrontó, ha a boltos tartja; de a magánember dolgainak, a míg a törvény nem emel korlátot a szeszfogyasztásnak, bajos utját szegni. De társadalmi intézménynek örve alatt, a gazdasági jólét emelésének cégre alatt terjeszteni az italozást: ez joggal kihívta a megütközést. S Tisza István hozzáférhetetlen objektivitásával ragyogóan jellemzi, hogy őt, aki a földbirtok igaz érdekeiben az agrárius testületek egyik oszlopa, ebben a dologban az igazság kimondásában nem feszélyezte, hogy a szövetkezeti korcsmákat ép a Darányi Ignác köré csoportosuló agráriusok terjesztették. Mert minden inkább lehet agrárius érdek, mint az, hogy a faluban egygyel több korcsma legyen. +

Nem emelkedik a pótdó.

— A jövő évi költségvetés. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 8.

A város jövő évi költségvetésének elkészítése közeledik a befejezéséhez. Kilenyi János főszámvevő most készíti általános előterjesztését, a költségvetésnek rövidre fogott foglalatát és indoklását és most állapítja meg a bevételi és kiadási végösszegeket. Amennyire a nyers anyagból megítélhető, a jövő évre előirányzott szükségletek és fedezetek kötele nem bővült, talán inkább szűkebbre szorult. Ez azt jelenti, hogy a pótdó percait száma nem fog emelkedni, sőt az sem lehetetlen, hogy egy-két százalékkal lejjebb száll, anélkül, hogy a költségvetés realitása ezáltal bármi irányban is befolyásolható.

A költségvetés legnagyobb emelkedési tétele a kövezési szükséglet. Mint azt többször megírtuk, a kövezési alap a jövő esztendővel megszűnik és az utcaburkolási költségeket a házipénztárnak kell fedeznie. A tanács éppen úgy, mint ez évben, jövőre is majdnem szüntelteti a kövezést, de azért a mulhatatlan és elodázhatalan utcafentartási költségek ci-

mén harmincegyezer r koronát kell kiadói és pótdóból fedezni. Tizenhétézer korona megtérül ebből a szennyvíz-esatorna alapból s ezért eme új költségvetési rendszer nem igen lesz érezhető, ezidőszent, a pótdó kiszabásánál.

A tisztviselői fizetésrendezés is nagyobb kiadási tétel alakjában jelentkezik majd, de ennek fedezetül szolgálnak olyan segélyforrások, melyek a közönség adózó kötelezettségén kívül esnek.

Alánosságban bevezethetünk csak, mint említettük, a jövő évi budgetról s ezért csak annyit mondhatunk róla, hogy sem nem rosszabb, de nem is jobb tükre a város pénzügyi gazdálkodásának. Nem látjuk belőle most sem, hogy Arad város szociális, városi feladatainak melyek az újai és céjai, nem nyújt egyetlen egy új eszmét sem a törvényhatóságnak, nem árul el semmit abból, miként gondolkodik a tanács a holnapról vagy pláne a holnaputánról.

Nem most először tesszük szóvá annak a hiányát, hogy a tanács a költségvetést mindenekelőtt nékül, csupán csak mint számtani feladványt terjeszti a közgyűlés elé. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a törvényhatósági bizottság minden irányítást a tanácstól vár, maga nagy ritkán produkál egy-egy városfejlesztő vagy szociális intézményt jelentő gondolatot. Vagy a tanács vagy valamely társadalmi tényező keresi fel a közgyűlést, indítványával és ezek legtöbbször az improvizáció vagy öletszerűség blyegével vannak ellátva. Előre kiszabott munkaprogram nem kerül a törvényhatóság elé, mely éppen ezért a költségvetést, mint a legunalmasabb feladatot, lélek nélkül, legfeljebb apró-cseprő és meggondolatlanul léba szempontok szemelött tartásával szokta elintézni.

A költségvetés még e hét folyamán nyomdába kerül és rövid időn belül már a hármass bizottság és a tanács is foglalkozhatnak a főszámvevő javaslatával, előterjesztésével, melynek végső akkordja az, hogy minden félelem ellenére is akkora, vagy talán még kisebb lesz a pótdó, mint tavaly. Azonban a bátor lovag mögött mégis ott ül a sötét gond. Még pedig a hidvámok deficitje alakjában. Ha az állam nem könnyűül meg a városon és nem folyósítja az államsegélyt, akkor elmúlik felőlünk az a problematika öröm is, hogy nem emelkedik a pótdó.

— Nem irigyellek már többé te borzasfejú kis bohó; nekem is van már valakim... Még sohasem láttam, ő sem látott engem, de tudom, hogy él, hogy milyen: sőt még többet is tudok, sok, sok mindent és nem olyan szürke azóta nekem ez az élet; szebb az egész világ, melegebb a napja, élettöbb s erős, egészséges vagyok azóta én is. Ha tudnád mennyire megváltoztam; olyan bohó, jókedvű vagyok, akár csak te...

Ugyan... csak az alakom... s egyszerre komoly lesz Erzsike — elfordul — könyves lesz a két sötét szeme; de aztán megint csak mosolyog, hisz ő azt nem tudja, sohasem látott engem... csak a lelkem ismeri és azt nagyon, nagyon szépen találja...

Elővesz a zsebéből egy levelet. Olvasni kezdi: milyen érdekesen ír... egy lelki barát, egy ember, aki megért engem, aki úgy gondolkodik, mint én, akinek az álma, a vágya közös az enyémmel — egy ember, akit sohasem láttam és akit mégis ismerem már... Milyen érdekes! Hová fejlődött ez a dolog? Tulajdonképpen pedig csak egy kis kíváncsiság, egy kis hecc akart lenni. Egy unalmas, erős délután, végig olvasta már az összes lapokat, amikor véletlenül az apró hirdetésekben akadt meg a szeme. Na, megnézi azt is. Sok ostoba levél, örök szerelemtől, örök barátságról — ez meg fártfogót keres — a másik feleséget, jobban mondva

sok pénzt... Ez meg — nini! milyen érdekes! „Intelligens, komoly uri ember, szellemes uri leánnyal óhajt levelezni szórakozás céljából.”

Hát ha írna neki?... De aztán nevetve teszi félre az újságot. Igazi uri leány hogy levelezne ismeretlen férfivel? Na szép kis kaland lenne. Oh hát bájja is ő? Hát ki törődik véle? A szalonban most is társaság van; mulatnak, flörtölnek. Hát azoknak szabad? Hát szabad neki is. Kíváncsi rá, s sok ajánlkozó közül — meit bizonyára lesz elég — figyelemre méltatja e az ő levelét? Elég szellemesnek találja e?

Megpróbálja. Nem veszít vele semmit, a nevét úgy sem írja alá. És írt...

Egy hét múlva megjött a válasz. Nagyon messziről jött, a tizedik vármegyéből. Csupa szellem s bodros őszinte szavak vegyülete volt. Rokonszenves, sokat látott, tapasztalt igazi uri ember lehetett, aki írta. El volt ragadtatva az ismeretlen kislány közvetlen, kedves hangjától s kérte: írjon máskor is — gyönyörűséget, igazi örömet szerez véle.

És megint írt. Mind gyakrabban jött a válasz s mindig bensőségesebb, bizalmasabb lett. Tudott már róla mindent: előkelő, gazdag szülők gyermeke s fiatal kora dacára már is magasabbrangú hivatalnok. Gyönyörű kilátásai vannak a jövőre. Tudta, hogy: magas, vékony alak, szőke és kékszemű; még azt is megírta:

hogy angol bajusza van — minderről nem akart írni, csak ő erőszakolta ki — Éva anyánk leánya minderre nagyon kíváncsi volt. Ismerte a vágyait: a legfőbb volt egy rokonlelket találni — az már teljesült — a többi majd azután jön... Jönni fog... Mert ő úgy akarja — most már igazán, nagyon akarja...

És ő is őszinte volt — mindent megírt már szürke kis életéről, alig volt mit írni — a szobáját írta le, olyan élethűen, mintha látta volna; a virágait — a lelke álmait — a vágyairól is beszélt — csak egyet halgatott el: a testi nyomorúságát. De hisz ő arra nem is volt kíváncsi; ő nem is beszélt a testről soha, csak a lélekről; azt írta: ez a lényeg. Két lélekember, két igazi, őszinte, jó barát...

Milyen boldogság ez. Álmodni sem mert volna róla. Hogy neki is legyen valakije, aki gondoljon rá, vágyjon utána, ha csak így, lelkeleg is. Valaki, aki szépen, nemesnek, hőféhernek találja a lelkét; ritka kivételnek a sok felületes, üres lélek közt. Valaki, aki részese legyen az ő nyomorúságos, szomorú életének — aki napfényt, meleget, álmot hozzon abba...

III.

Meg aztán később a felébredést... Jöttek, jöttek a megleghangu, kedves levelek. A barátság mindjobban fejlődött, a levelek mind gyakoriabbak s hosszabbak lettek. S bár

Kossuth Ferenc véleménye

Tisza István beszédéről.

Méltó feltűnést keltett az a beszéd, amelyet Tisza István gróf mondott az aradi gyásznapon. A bécsi sajtó napok óta foglalkoztatja ez a téma és természetesen minden lap saját politikai pártállása szerint kommentálja a beszédet. Kossuth Ferenc is véleményt mond a nagyhatású beszédéről. Ma vezércikket írt az *Egyetértés* ben; cikkéből közöljük a következőket:

Tisza István, mint mindig, nagy ékesszólással beszélt a vértanúk szobránál, beszédének mégis több részén megdöbbenünk mi, kik a magyar állami függetlenség és szabadság ideáljait élünk, dolgoztunk hosszú éveken át s ezeknek kultuszával fogunk a sírhoz szállni. Leginkább megdöbbenünk a következő mondaton: „miért kell annak úgy lennie, hogy a magyar nemzeti dicsőség legszingazdagabb virágai, ártatlanul kiontott vér által áztatott talajból nőhetnek ki. Sajátságos végzet ez. A nemzet tévedései, hibái, a nemzeti viszályon, a nemzeti hiúság döntötték veszélybe annyira a nemzetet és talán egy magasabb igazságszolgáltatás rejlik abban a tényben, hogy a nemzet hibáit a nemzet legjobbjainak kell lakolniuk, hogy a nemzet hibáit csak a nemzet színe-virágának kiontott vére moshatja le és hogy a nemzet legnagyobb fiainak kiontott vére által jelzett úton hosszú Golgotáján a szenvedéseknek juthat ki a nemzet újból abból az utvesztőből, amelybe ragadtatta magát.”

El szerint Rákóczi Ferenc és Kossuth Lajos szabadságharcai a „nemzet tévedései és hibái” voltak, melyekkel a „nemzeti hiúság” döntötte veszélybe a nemzetet és legjobbjainak kellett meghalni a függetlenség Golgotáján azért, hogy hosszú szenvedés után a nemzet „kijuthasson abból az utvesztőből”, a melybe „ragadtatta magát”, midőn Rákóczit és Kossuth Lajost követte.

Nem törvénybe iktatott jogait, nem szabadságát, nem nemzeti és állami létét védte a nemzet, ha igaz Tisza István e mondata; és nem legszentebb kötelességét teljesítette azokban a dicsőségtől ragyogó, bár szomorú időkben, midőn a nemzet, Tisza szerint, „utvesztőbe ragadtatta magát”. A nemzet „tévedései, hibái, nemzeti hiúsága” voltak okai annak, hogy a királyi hárságban mindig példás nemzet kényszerítve érezte magát a népek ultima ratiójához folyamodni.

Hát adunk az istennek, hogy most nemzeti és állami jogainkért nem fegyverrel, hanem törvénykönyvvél kezünkben küzdhetünk.

A multakat fedő fátyolt nem bolygatjuk, sokan közülünk a legforróbb hazafiságtól sarkalva törekedtek azon, hogy nemzet és király megértsék egymást, ami nem csak a nemzet érdeke, hanem a királyé is, mert csak akkor hatalmas és nyugodt a király, ha hatalmas és megelégedett nemzet felett uralkodik; de úgy érezzük, hogy nem lenne szabad semmi ok miatt és semmi célért a maga valóságából kivetkőztetni és a végtelenségig félreérteni a magyar nemzet történelmét; félreismerni szívét, lelkét, szellemét és egész múltját; elfelejteni Rákóczi Ferenc küzdelmeinek, csatáinak, szenvedéseinek valódi okát, még pedig akkor felejtetni el, amikor az aradi tizenhárom emlékoszlopa előtt állunk.

Rosszul szolgálja nemzetét az, aki hibának mondja azt, hogy a nemzet saját nemzeti létét, hazája szabadságát és államiságát fenyegető megsemmisítésével szembeszállt és nem azt mondja hibának, hogy oly körülmények lettek létrehozva a nemzet ellen, amelyek a mult élet-halálharcait mintegy kiereszkolták attól a nemzettől, mely e harcok előtt s e harcok után, újra, meg újra jelét tudta és akarta adni királyhűségének.

Történelmünket elfelejteni nem kötelez minket az a hazafias elhatározás: nem lebenteni fel a fátyolt, melyet a király s a nemzet keze együtt borított a multakra.

BESZÉLGETÉS Bartóky államtitkárral.

— A földművelési kormány tervei Arad megyében. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 8

Megírtuk lapunkban, hogy Bartóky József földművelésügyi államtitkár néhány nap óta Aradon tartózkodik. Az államtitkár a jószágigazgatóság központjában és a jószágigazgatóság felügyelete alatt álló telepeken tartott vizsgálatot. De érdekes az államtitkár aradi tartózkodása azért is, mert megvizsgálta az aradi kiskisgazdák a csálai legelő iránti kérelmét, amely most már hamarosan elintézését fog nyerni. Az államtitkár ugyanis, ép úgy mint Tisza István gróf, nagy jóindulattal kezeli ezt a dolgot és miután márketten személyesen is meggyőződtek az ügy állásáról, a tárgyalások hamarosan eredményre fognak vezetni.

Munkatársunk ma felkereste az államtitkárt, aki aradi tartózkodásának céljáról és eredményéről a következőket mondotta:

— Az aradi kiskisgazdák igen jelentékeny érdeke a legelőkérdés megoldása és azért egy

nappal tovább maradtam Aradon, mint terveztem és személyesen megvizsgáltam a dolgot. Ma reggel kimentem a Csálába, Lovass Sándor és Zsedényi Béla miniszeri tanácsosok, Rókay Dezső, lovag Asbóth Béla jószágfelügyelők, Bedő Emil erdőfőmérnök és Nagy Orbán dr. fogalmazó társaságában. Megnéztem azt a területet, amelyet ma legelőül használnak, a mely a város tulajdonát képezi. Nagyon elhanyagolt állapotban találtam. Azután megnéztem a csálai erdőnek azt a részét, amelyet ők legelők céljaira kívánnak felhasználni. Nekem az a véleményem, hogy az erdő részét, amelyet kinézték maguknak, csak időlegesen alkalmas legeltetési csókra. Helyesebbnek tartanám, ha más területen kapnának legelőt. Ez pedig az új epreskert mellett levő az a terület volna, a mely ezidőzerint a tisztviselők illetményföldjeként van használatban. Kárpótlásul aztán a tisztviselőknek illetményföldül lehetne adni a Mikalaka határában levő kiirtott erdőterületet. Ezen a révén az aradi kiskisgazdák sokkal közelebb eső legelőterülethez juthatnának. A kiskisgazdák által kért terület ugyanis nagyon messze fekszik. Három kilométernyire van a várostól és nem alkalmas a teje állatokat naponként oda-vissza hat kilométernyire hajtani. Azt az epreskert melletti területet azonban, amelyről az előbb szóltam nem is legelőnek, hanem takarmányosnak tartom alkalmasnak. Egyáltalán az a megoldást látom a leghelyesebbnek, ha az említett területről takarmányost csinálnának és a mostani legelőt megfelelően feljavítanák. Persze ez még nem végleges állásfoglalás, ez csak az én véleményem. Szerettem volna a polgármesterrel már most tárgyalni, de sajnos. nincs itthon. De azt hiszem, hogy a polgármester minél előbb keresni fogja ez ügyben az érintkezést és miután a dolog az én ressortomba tartozik és én már ismerem a dolgot, hamarosan eredmények lesznek a tárgyalások.

Utazásom célja egyébiránt az volt, hogy a jószágigazgatóság tisztviselőivel és az ez alkalomra berendelt telekvezetőkkel és ispánokkal megbeszéljük, milyen intézkedések lennének teendő, hogy a telepes községek gazdasági kultúráját fokozzuk. Nekem ugyanis az a nézetem, hogy azzal, hogy a földeket kiosztottuk, a házakat felépítettük, iskolákat, paplakokat építettünk, még nem fejeztük be azt a tevékenységet, ami a telepítő állam kötelessége. Ebbe a keretbe tartozik még a gondozó tevé-

ezt még nyíltan nem mondták is, érezték: hogy ez már több a barátság nál.

Erzsike megreszkett a gyönyörűségtől. Hogy ő egy emberben rokonszenvet tudjon ébresztetni, hogy az lassankint többre fejlődjön s egyszer csak kialakuljon egy édes, bűvös bájos érzelmé.

Eh, ez ostobaság! Az ő alakjával? Lehetetlen, őt nem szeretheti senki. De hát a lelke — hisz azt írta: az a lényeg — olyan finom, mély érzésű szubtilis lélek az övé — hogy ilyen a valóságban alig lehet találni. Álomba illő. Ezek azok a ritka lelkek: akik az igaz boldogságra s boldogításra vannak teremve...

Egy nap aztán azt írta: Édes kis barátom! akinek addig csak a lelkével foglalkoztam, engedje meg, hogy ma arra kérjem: mondjon a testéről is valamit. Én ugyan már százszor is magam elé képzeltem, de a legtöbbször úgy képzelem a szubtilis, finom lelke után: mint egy nagyon filigrán, nagyon is törékeny, halványarcu, édes kisleányt... A szeme beszéd és sötét, az ajka puha, piros és kicsit duzzadt... a kezei apró, filigrán hófehér gyermekkezek — a haja egy dus, selymes, sötét hajszál — a termete... de nem mondom tovább — ugye kiegészíti a hiányokat? ugye elmondja lelki barátjának: milyen külsőben lakozhatok az a csodaszép lélek?...

Erzsike azt írta:

Édes Barátom!

Ismeri-e a gyermekmesék közül azt, amikor a vasorru boszorkány elátkozza a csodaszép Tündérkirálykisasszonyt, mert az tetszett meg a bálon, nem az ő csuf, szörnyeteg lánya? ... A karcu, szép királyleánynak ferde lett a válla, a hátán meg egy pup nőtt, csuf, gömbölyű pup. A gyerekek ujjal mutattak utána, a felnőttek meg szánakozva néztek rá.

A csodaszép királyleány sokat sírt a nyomorúságán; csak meghalni vágyott. Napokig elüldögélt a vár ablakában, nézte a völgyet, a zöldelő fákat, tarka virágokat. Ameddig a szeme ellátott: mind az anyjái volt. És ő mégis koldusszegénynek érezte magát. Sírt és szomorú könnyei végighulltak szépséges arcán...

Egyszer — akkor is a várablakban ült, — arra ment egy trubadur s meglátva a királyleányt, dalba szötte szépségét, s holdvilágos estéken ott pengette lantját a várablaka alatt...

A királykisasszony elfelejtett sírni — mosolygott már és boldog volt: volt valakije, aki gondolt rá, s akire gondolhatott... És közben multak a napok — s egyszer a trubadur, egy forróbb éjszaka, egy illatosabb, csillaghullásos órában dalba szötte az óhaját: ha lejönne egyszer a csodaszép leány, le, a zöld mezőre, az illatos, puha pázsitra, hogy megsimogathassa hófehér kezét, csókot lehellen arra...

Addig, addig könyörgött, míg a királykisasszony engedett kérésének: lement hozzá... És — a vége olyan szomorú — amikor a trubadur meglátta a ferde vállát, nyomorék alakját — eldobta a lantját és szó nélkül elment...

Hogy a királyleány mit csinált? Visszament a várba s a legmagasabb bástyáról leugrott...

Mialőtt kérdésére felelnék, arra kérem: mondja meg nekem őszintén, igazán, mit tett volna maga a trubadur helyén?

IV.

És Erzsike várta a választ, szívszorongva, idegesen. Az órákat is számolta: most már odaért a levél... már el is olvasta... gondolkodik... most ír — a postára adja — jön — jön — jön...

De nem jött. Sem másnap, sem soha többé...

És a szegény csalódott, szomorú kis Erzsike szobájába egy reggel hiába süttött be a nap — nem ébresztette fel. Ott feküdt a csipkés, selyem ágyon hófehéren, hidegen, szomorúan...

Mindössze az éjjeli szekrényen maradt egy kicsi üveg üresen, még a villa előtt a parkban, közel a nagy vaskerítéshez egy hely: a puha szőnyeggel leterített kényelmes hintaszékben...

kenység is. És miután a földmívelésügyi minisztérium általában a gazdasági kultúra fejlesztésére törekszik, csak természetes, ha első sorban a telepés községek gazdasági kultúrájának fejlesztésére fektetünk súlyt, ott t. i. ahol az irányítás és vezetés a mi kezünkben van.

Megbeszéltük a tisztviselő urakkal az igazgatás egyszerűsítésének kérdéseit, mert egyáltalán nem vagyok barátja annak, hogy sok papirossal adminisztráljunk. Mert ha tulajdonosburokrata módon kezeltetnek az ügyek az az eredmény, hogy azok a tisztviselők, akik arra lennének hivatva, hogy a telepéseknek nemesszívű vezetői és tanácsadói legyenek, kizárólag irodai teendőket végeznek. Megjegyzem, hogy a gazdasági kultúra fejlesztésére irányuló akciótól azért lehet sikert remélni, mert az eddigi, ez irányban megkezdett működésnél kedvező hatást észleltünk. Súlyt helyezünk arra, hogy a telepések belterjesebben gazdálkodjanak. Ha azok a telepés községek, amelyek nagyobb városok közelében vannak, például kerti veteményeket termelnek, nemcsak azt érzük el, hogy anyagi helyzetükön segítünk, hanem azoknak a gépöntőket képező nagyobb városoknak élelemmel való olcsóbb ellátását is biztosítanák. Beszéltünk még az állat és baromfitenyésztés, a tejgazdaság és háziipari akció kérdéseiről is, amelyek mindegyike olyan jelentőségű, hogy nemcsak magának a telepéseknek állanak érdekében, hanem egyáltalán az ország gazdasági fejlődése szempontjából is fontos szerepet játszik.

A vitás iparvasút.

Alaptalanul megvádolt uradalmi intéző.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 8.

A Budapesti Hitelintézet nevében Vándor Mihály dr. budapesti ügyvéd néhány hét előtt feljelentést tett az aradi ügyészségen az általános tiszteletnek örvendő s mindenki által becsült Jánosy Ottó acsucal lakos, özv. Hollak Gusztávné uradalmi intézője ellen, akit azzal vádolt meg, hogy az ügyfele tulajdonát képező 100 darab vasuti szint, 20 iparvasuti kocsi, 16 talicskát és más ingóságokat, amelyek a Budapesti Hitelintézet által bérelt acsucal vasuti állomás melletti területen voltak elhelyezve — elloptott és az ingókat a csendőrség segítségével karhatalommal elvitette. Kérte a bűnvádi eljárás megindítását, egyúttal a nagyhalmágyi járásbírósnál a Jánosy által elvitt dolgokra bűnügyi zárlatot kért, amit a járásbíróság el is rendelt.

A vizsgálat meg is indult. Jánosyt kihallgatták, aki azt adta elő, hogy ő teljes jóhiszeműséggel járt el az ingók elvitelénél, amelyekről azt hitte, hogy Zerkovitz Lajos tulajdonát képezik. Az acsucal erdőt ugyanis Zerkovitz bérelte ki Hollakynétól és az volt a megállapodás közöttük, hogy ha a bérlő egy részletfizetést elmulaszt, úgy Hollakyné tulajdonjogot szerez a bérlemény tárgyán levő beruházásokra és ingóságokra. Minthogy Zerkovitz az április 10-iki részletet már nem fizette, Hollakyné keresetét indított ellene és az ingókat biztosítási zár alá vette. Nekik arról nem volt tudomásuk, amit a feljelentő állít, hogy ő alérletbe vette az erdőt Zerkovitztól, ő csak azt látta, hogy Zerkovitz el akarja szállítani a fedezetet nyújtó ingóságokat és ezt szándékolta a lefoglalással megakadályozni. Most is azt állítja, hogy az ingóságok Zerkovitz tulajdonát képezik és ő jogosan járt el, miért is bűnügyi zárlatnak helye nincsen.

A tanúkihallgatások igazolták az uradalmi intéző állításait, minek folytán a törvényszék

vádtanácsa, bűncselekmény hiányában, az eljárást megszüntette. A Budapesti Hitelintézet ezt a határozatot megfolyamodta, de a nagyváradi tábla a felfolyamodást ma elutasította s így bebizonyult, hogy a vád teljesen alaptalan.

Látogatás

az örültek házában

— Saját levelezőnkől. —

Kegyelettel és finomsággal kell kezelni ezt a témát. Sok család temette el ama falak közé az ő beteglelkű élőhalottját és sok embernek csillanhat köny a szemébe, amikor azt hallja, hogy közömbös idegenek szenzációs kíváncsisággal sietnek oda, ahová ők eltemetik egy-egy család szemefényét, reménységét, jövőjét.

Meleg szívvel, minden fájdalmat megértő lélekkel nyitottam be a kolozsvári örültek házába. Éppen egy éve, hogy a bájos szép Genfben meglátogattam a híres, modern elmeorvosintézetet. Meglepett hatalmas arányaival, de a lelkemben nem keltett olyan közvetlen részvétet, mint emez. Talán mert annyi bomlott agy, annyi beteg lélek, egy előttem idegen nyelven hadarta el rögeszméjét. Közvetlenül, a lelkünkkel kell érezni az exaltált összefüggésteleniséget, hogy egyszerre megérthessük a mögötte rejlő mély tragédiát.

Aznap néztem meg egy híres bonctani intézetet is. Láttam az: Embert. Ezekre szedve, amiknek csontján, vérén, velőjén átvilágít a tudomány. Kis és nagy, egészséges és beteg agy, hosszú sorban nyugodott előttem. Rejtélyes tekervények, örök talányok, nagy törvények hirdetői. Kerestem a hajszálvonalak között, melyik az, amely határt von az emberi értelemben. Ilyen gondolatokkal kerestem fel a Lechner professzor intézetét. E név ma már nemcsak Magyarországon, hanem Európaszerte ismerős. Feltűnő rend és tisztaság mindenütt. Szeretetteljes, gyöngéd bánásmód. Egy rokon-szenves, kedves orvos kalauzolt, Maksay dr. Hálás vagyok, hogy nem jött ki a türelméből, hisz annyit kérdezősködtem. Átmentünk egy termen. Ránéz egy betegre, majd az ápolóra:

— Mi ez? — kérdezi. — *Tíz korona büntetés!*

Az orvos följegyzi, az ápoló lehajtott fővel áll. Hibás. Nézegetem a beteget, de természetesen nem fedezem fel a mulasztást. Megkérdezem a drt:

— Kérem, megborotválta a beteget és nem mosta le a fülről a szappanhabot!

Ez volt az ápoló bűne. Én nem tudom csekélység-e ez vagy nagy hiba a hozzáértők szemében, de nekem végtelen megnyugtató volt az orvos ébersége. Mintha egy meleg sugar villant volna át a komor termen, úgy tettszett nekem. Már alkonyodott. És én ott fenn a magasban úgy láttam, mintha a szürkeruhás szerencsétlenek feje fölött, hosszú árnyként reszketne az a finom kis vonal, mely minden fizikai hatalomnál jobban összetörte lelkük világát.

Mind egyformák ők. Borotvált a fejük, szürke a köntösük, tétova a tekintetük. Oh, sokan vannak nagyon. A férfi-osztályon meglepő csend. Itt-ott heverésznek; ott ujságot olvasnak, itt ütök a bankot.

— Ki nyert, urak? — kérdezem. — Rám néz, meghajítja magát, úgy feleli:

— Én!

Ott a sarokban áll egy alak. Figyelmeztet az orvos, hogy e mellett nőnek nem lehet elmennie. Kikerülök, de az alkonyban is látom villogó arcát. Egyáltalán ezek az arcok vagy égne, táncolnak, mintha kiülne rájuk szomorú életük minden energiája, vagy teljesen állati hustömög, a lélek megszentelő ereje nélkül. Micsoda harcok dülnek itt! A nyers állati élet, minden fegyelem nélkül vergődik a beteg agyban. Csodálatosan megértik egymást ezek a kuszált lelkek. Amott egy bēna idegzetű férfi. Nem képes helyzetet változtatni. A hogyan megállítja, úgy marad, megmerevül egész teste.

A földön egy sötét sarokban valami fehér gomolyag. Valami roncs. Ha a fekete szeme föl nem világítana rám, meg se látnám. Fekete haja, hihetetlenül kis sárga arca mindig előt-

tem áll most is. A nyakát fölemeli, a lábait is; úgy, oly természetellenes helyzetbe, hogy egész testéből csak a hátgerinc közepe érinti a földet. Így fekszik ott. És énekel. Nem tud megállni a beszédében, nem tudja elválasztani a hangokat; ha kinyitja száját, furcsa, szomorú, elnyújtott éneklésbe megy át. Ez zeneszerző.

Ott az ágyakban, mint a hullák, összeropant testű, utolsó lihegő agylágyult betegek fekszenek. Elzállt minden életenergiájuk, csak az orvos mondja, hogy még nem halottak. Külön cellák is vannak. A férfi és női osztályon is. Hófehér porcellán egész belseje. Nincs kipárnázva. Azt mondja az orvos, olyan nagyon nem örvönghet benne a beteg, hogy mikor földhöz vágja magát, a fájdalmat ne érezze. Talán ez is újabb módszer a gyógyításban. Aztán vannak olyan cellák is, a melyekben ágy van a fal mellett. Az ágy, mind a négy oldalon és a tetején is körül van falazva, kötélből font, vastag hálóval. Ezek a cellák ott a közös nagyteremben vannak elfalazva és színről-színre előttünk örvönghet, irtózatossan vergődik a szegény beteg.

Térjünk be most a női osztályra. Még két-három ajtó választ el tőlük és már is eszeveszett zibongás, zaj, kacagás, sikoltás, táncolás hallatszik.

Belépünk. Örömrivalgás! Egy szép fiatal lány bostonozni hív és úgy, de úgy járja egyedül, hogy nem elég a terem neki. Egyszerre tizen-huszan ölelnék meg. Huzzák a kezemet, csókolják a cipőmet, üzeneteket küldenek haza, színházról kérdezősködnék, a földadómat kérik; az egyik pipáért rimánkodik s a menyegzőig fujja a pipafüstöt. Tipikus cigány alak. A férfi osztállyal ellentétben, itt rettenetes zaj van. Szegény doktor! Ezerfélet kérdeznak tőle s általában gyerekes jókedv, boldog semmittevés uralkodik. Itt mindenki boldog. A boldogtalanság ott maradt, ahol a hozzátartozók élnek. Éles, fájdalmas ellentétben áll az itt levő szerencsétlen lelkek sorsa, az ő tomboló nagy vigasságukkal. Csak egy szépséges szőke lányka volt szomorú. Göndör haja arcába omlott s félkönyökével fehér párnáin pihent. Amint elhagadtam ágya mellett, keskeny, meleg kezével megsimogatta kezemet. Homlokára tettem kezemet és csendesen, hangtalanul patakozott a könye szegénykének.

Néhányan csendesen kézimunkáztak és hírekért ostromoltak. Egy idősebb nő 16 éves menyasszonynak képzelte magát. Megborzad az ember ha hallja, amint eltorzult arccal, rekedt sikoltással kiabálja, hogy ő milyen boldog. Az a másik ott, két év óta fekszik az ágyban és sohase huzza le fejéről a takarót. Olykor, ha szükséges, az ápolók kinnal és erőszakkal huzzák ki a takaró alul.

Van olyan is, aki teljesen ruhátlanul jár. Semmiféle szövetet nem tűr meg magán. A veszélyesebbek hálócélába vannak zárva. Ott gubbasztott a háló mögött egy fekete hajú nő.

— Nyujtsd be az ujjadat, ha mered! — így szólt hozzám.

Benyújtottam, persze a feje fölött.

— Milyen bátor! — szólt nevetve, egyben pedig érezhető kicsinyléssel.

— Zsidó lány! — szólt hozzám az ápolónő.

— Maga szemtelen, maga nevetetlen, maga ilyen-olyan! Mi szükség ide valláskérdést vegyíteni?! — kiáltozta.

Messzire jártam már, de még mindig halottam, milyen dühösen magyaráz a vallásról.

Visszontáltam a súlyos betegek között egy nőt, akivel pár év előtt egy társaságban éltünk. Igen intelligens, képzett, urihölgy, akiről akkoriban azt suttogták, hogy beteges szerelmi hajlamok kínozzák. Amiatt is került e szomorú házba. Megrendülve néztem, amint szürke köntösös alakja eltűnt a többi közt. Rám ismert. Az égő lázas tekintetű arcban alig tudtam felfedezni a régi nőt.

Az egyik hálóban éppen akkor rettenetesen örvönghet egy szép fiatal urinő. Akkorakat ugrott, hogy a háló tetejét verte saját kezétől véresre sebzett fejével. Igazán irtózatossan néztem. Rémképei voltak. Valahol a fejünk fölött látott valakit. Egy ismert nagy urat. Azt átkozta halálos nagy vergődése közben és olyanokat káromkodott, amilyeneket ez az urinő talán nem is hallhatott életében. Mekkora tragédiák lehetnek e szerencsétlen életében! Sokáig folytathatnám e feltétlenül tanul-

ságos, de szomorú impressziókat. Hagyjuk. Nekem is fáj nyilvánosságra hozni a szerencsétlenek intimitásait.

Ma már nem hideg, hanem meleg fürdőkkel gyógyítják őket. 10—16 órára is benn hagyják őket az egyenletes hőfokú kádban. Erős gummi lepedő van a kádakra csatolva, csak éppen a fej marad a lepedőn kívül. Lassanként elbágyad a test és a dühöngő idegek elernyednek a meleg vízben s a fej álmosan, erőtlően hanyatlik a gummi lepedőre. Gyermekek is van a betegek között. 10—12 éves fiúk, lányok. Ugy villog ki a szeme a vízből, mint a gyík. Szabadon ugrál a nagy kádban, vézna kis testével és boldogan pacsolja a meleg vizet. Irgalmas Isten! Gyermekek, itt! Ezen lehet gondolkozni... Ki a felelős e ért?

Évente egyszer bált és más ilyen szórakoztató összejövetelt szoktak rendezni az intézetben. És gondoskodnak arról, hogy lelkileg foglalkoztassák őket. Mindenféle műhelyek állanak rendelkezésre, a férfi és női osztályon is. El nem felejttem azt a szegény öregot, aki azt képzelte, hogy ő senki-semmi. Olyan fájdalmas mély szomorúság van az arcán és földig hajolva, határtalan tisztelettel beszél mindenki-vel, hogy belefájul az ember szíve. Aztán tovább gyatul. A másik mellette pipál és ezer érdemrendet aggat magára és úgy magyarázza utólrhetetlen fennsőbbiséggel az ő nagyságát.

Ilyenfajta ez a szomorú ház. Meghatott szívvel fogok ráemlékezni mindenkor. Ez a hely az, ahol az ember megtanul megalázkodni és Istenre gondolni.

Adám Éva.

Portugáliai kapitány Budapestben.

(Fővárosi tudósítónktól.)

Erdekes vendége van Budapestnek. Tegnap éjjel érkezett a fővárosba Les Caros portugál kapitány, aki sok érdekes dolgot mondott el fővárosi tudósítónknak az izgató forradalomról. Megnyerő modorával mondotta el az alábbiakat a déleeg, barna kapitány, aki látható idegességgel így kezdte elbeszélését:

— A forradalom kitörése előrelátható volt. Tudta ezt már majdnem mindenki, de legjobban a dinasztia, amely rettegve gondolt a bekövetkezendő nagy eseményekre. Csudálatosképpen biztak a forradalom elnyomatásában, de ezuttal csalódtak, mert a fegyveres erő, a saját katonáik is a nagy harc élére állottak. Így aztán már fejét vesztette a dinasztia, kapkodott fűhöz-fához. Angliához is fordultak segítségért, de a brittek egyáltalán nem akartak közbelépni s ha igen, csakis annyiban, amennyiben saját honpolgárai életét és vagyonát kellett megvédelmeznie. Franciaország semleges marad és szintén távol tartja magát a forradalomtól. Tehát egyedül maradt az amugy is gyöngén álló dinasztia és a lisszaboni királyi palotáról örökre lebukott a királyi lobogó...

Az események hihetetlen gyorsasággal kergették egymást. Óriási fordulatok, nagy cselekedetek következtek be. A vasutak nem közlekednek, a táviró vonalak elpusztítva, a hírszolgálat megbénítva: ez a modern forradalom előjátéka. Így helyes ez szerintem, mert a nemzetek belső dolgai csak magát a nemzetet érdeklik és nem pedig a külvilágot...

Majd áttért a forradalmi harc elbeszélésére:

— Lisszabon valóságos ostromváros lett. A városba nem lehet bemenni. Mindenkit fel tartóztatnak a fegyverek. A királyi palota bombázása nagy erővel kezdődött a hadihajókról. Nagy a lelkesedés az egész városban. Minden polgár kipirult arccal, boldogan vallja magát forradalmárnak, sőt még a katonaság is melléjük áll. Ők is részesei akarnak lenni a ritka eseménynek, a dinasztia bukásának... A bombázás elállt és kitűzték a palota ormára a dalmás zöld-vörös köztársasági lobogót. Min-

den ember az utcára tódult és boldogan kiáltották, hogy „Éljen a köztársaság!” A királyra persze senki sem gondolt. ki is törődne ilyenkor emberekkel, amikor egy magasztos fogalomért folyik a harc. Zenekarok járják be a várost, mindenfelé ujjongó öröm és lelkesedés. Nem csodálom, ha a katonaságot magával ragadta a hatalmas mámor, amelybe Portugália népe esett...

A kapitánytól megkérdezte tudósítónk, hogy mi a terve a jövőben. E kérdésre így válaszolt: — Néhány napig Budapesten maradok és aztán külföldre megyek családommal és nyugalmas életet szeretnék. Ha majd minden-
nel rendbejönnek Portugáliában, talán visszatérünk... Ez még a jövő titka.

Társas- és tisztviselő-telep.

Ida: Róka József kir. tanácsos pénzügyigazgató.

Arad október 8.

Ha nem forgatjuk is a történelem lapjait, hanem csak saját múltunkra tekintünk vissza, észre kell vennünk, hogy minden kornak, sőt minden évnek megvolt és megvan a maga keserősége.

Igy manapság a társadalom minden rétege a drágaság ellen panaszkodik. Egyesek és hatóságok pedig folyton a drágaság elleni védekezésen törik a fejüket — eddig fájdalom sikertelenül. Ma mindenkinek drága az élelmézés, drága a ruházat és a lakás, egyszóval drága minden. Azonban én már nem tudok himni, sem hangos frázisoknak, sem a siránkozó panaszoknak. Mert, amíg azt látom, hogy a saját érdekünkben sem tesszünk semmit, arra a meggyőződésre kell jutnom, hogy még nem olyan türelmetlen az a drágaság. Vajjon miért ne emelnék a piaci és a bolti árakat, valamint a lakások bérét, ha vannak, akik megadják azt?!

A múlt évben Arad város néhány buzgó polgára megalkotta a köz és magántisztviselők fogyasztási szövetségét. Azt tetszik gondolni, hogy a legönzelemből bu góság nem szenvedett hajótörést épen azoknak közönyén, akiknél havi 4—5 korona megtakarítás is számottevő összeg lett volna. Különösen a tisztviselők vannak telve panasszal, hogy Aradon a lakáspénzre mindenki ráfizetni kénytelen.

Azonban ismét akadnak önzetlen férfiak, akik fáradságot nem ki ólva keresték a lehetőséget annak, hogy minden tisztviselő a legkisebbtől a legnagyobbig, a mostani lakpénzért vagy egy kedves családi házat, vagy egy minden komforttal ellátott modern városi lakást biztosíthasson magának.

Ez ennek a módját a lehetőségét meg is találtuk. Megtaláltuk pedig úgy, hogy a városi társas ház felépítése egy fillér kockázatba és a telep létesítése egy fillér előlegebe sem kerül. Alig hioné az ember, hogy csak akarni kell és bárk nek olyan otthona lehet, a melynél a lakásuér soha sem emelkedik.

De hát — kérdik sokan — hűvészet ez, vagy a tündérek építik a házakat? Nem. Ez nem más, mint a szövetkezésben rejlő hatalmas erő, mely egyedüli megfője minden társadalmi problémának. Ez egy arkimedeszi pont, a honnan a világot az ő sarkából ki lehet emelni. Csak komolyan akarni kell.

De legyen szabad néhány szóval előadnom, hogyan képzelem én azt a társas-házat?

Arad városban van több ezer olyan tisztviselő és a tisztviselővel egyenlő társadalmi állásu kereskedő és iparos család, akik nem tartoznak a háztulajdonosok boldog csoportjába. Már most ezek között bizonyára akad olyan husz egyén, illetve család, akik 2000—2800 koronával szabadon rendelkeznek. Ezek képesek lakásért évi 1000—1500 koronát fizetni, amennyiben rendszerint most is többet fizetnek. Amde ezek mégsem képesek egy 30—40 ezer koronás házat építeni. Vagyis képesek a város belső területén és szépen lakni, de már házat építeni nem képesek.

Ezek lennének a társas-ház építői. Azok a tisztviselők pedig, akiknek 600—1200 korona lakáspénzüik ugyan van, de már 2—3 ezer koronával nem rendelkeznek, létesítenék a tisztviselői telepet.

De most maradjunk csak a társas ház mellett.

Mint hogy az a jómódu ember is, akinek egy, vagy pláne több emeletes háza van, csak egy lakást használ s mint hogy azok a bérlesek, akik bérházakban laknak, a házat rendszerint többedmezzükkel kénytelenek megosztani: nem tudom belátni, miért lenne az lehetetlenség, ha azok a különben is együttlakásra kényszerített lakók összeállva, ők maguk építtetik fel azt a házat, amelyben azután az idők hosszágig ellakolnak. Hiszen nem egy külön ház birtokolása a főcél, hanem, hogy nekem egy saját tulajdonomat képező lakásom legyen. Azután azok a háztulajdonosok sem mindaysájan készpénzzel építtettek.

Az aradi társasházat a Verbőczy- és a Dobó-utcák sarkán lévő üres telekre azándékozunk építeni és pedig három emelettel. Az épület minden igényeknek megfelelő s modern kényelemmel berendezett 20 lakást fog képezni. A ház a legújabb ízlésben, saját felügyeletünk alatt elsőrendű anyagból fog épülni. A lakások egymástól teljesen elkülönítve lesznek úgy, hogy épen csak a lépcsők közösek. Minden szinten lesz 5 lakás és pedig: a sarkon 1 négy utcai szobával s két balkonnal, továbbá 4—4 lakás három utcai s egy udvari szobával s egy balkonnal. Minden lakáshoz lesz a konyha, kamrán s eselédoszobán kívül fürdőszoba is. Az épületei lehetőleg körponti gőzfűtéssel és két tehervonó lifttel látjuk el. A konyhák gázfűzővel is felszerelnek. A teljesen felszerelt mosókoryha, mángorló és vasalószoba a padlóra helyeztetnek el. Minden helyiségbe úgy a gáz, mint a villányvilágítás bevezetetik.

A lakásokért minden évben változtatva, tehát soha nem emelkedő évi járulék gyanánt fizetendő a lakás fekvése szerint 1000—1300 korona. Ebből az évi járulékba azonban bele van számítva az adó s egyéb közeiher, a víz-díj, szemétkibordás és az összes tartozásai költségek. Sőt mivel az évi járulékokból a szövetkezetnek évenként 6000 korona fog rendelkezésre visszamaradni, nincs kizárva, hogy az adómentesség ideje alatt még a közös fűtés egy része is fedezetet nyerjen. Mindezeket számításba véve, kétségtelen, hogy ennél olcsóbban hasonló bérletet a folyton emelkedő lakásbérek mellett kapni nem lehet.

Ugy a ház építése, mint annak további kezelése szövetkezeti alapon létesülne. Aki a szövetkezetbe belépni akar, és pedig nemcsak tisztviselő, hanem bárki más, annak az általa kiválasztott lakás értékéhez képest 20, 28, 24, 25 vagy 26 rész jegyet kell jegyeznie. Egy rész-jegy ára, illetve kibocsátási értéke 100 korona. E szerint az előzetes befizetés 2000, 2800, 2400, 2500 vagy 2600 korona. Ezen előzetes befizetést, illetve a részjegyek árát azonban három részletben is lehet kifizetni, és pedig: az I. részlet fizetendő akkor, amikor a telek megvétetvén, a szövetkezet nevére átiratik; a II. részlet esedékes lesz akkor, amikor az építkezés már annyira előre haladt, hogy a falak a pincén felül emelkednek, a harmadik részlet végre akkor fizetendő, amikor a kész épületre a hatóság a lakhatási engedelmet megadja.

Ebből látható, hogy a részjegyzés illetve az előzetes fizetés semmi kockázattal nem jár. Ugyanis feltéve a legrosszabb esetet, hogy t. i. az építőknek az építkezést meg sem kezdi, vagy esetleg abbahagyja, a szövetkezet semmit sem veszít, mert az a telek vagy a bár felében maradt épület mindig megér annyit, mint az addig befizetett összeg.

Mint hogy pedig a szövetkezet törvényszé-
kileg bejegyzett kereskedelmi társaság lesz, a részjegyek bármikor bárkinek eladhatók. Sőt miután úgy a közel mint a távol jövőben Aradon, mint minden fejlődő városban a jobb lakások bérátalaga természetesen emelkedni fog, ezek a részjegyek még üzleti spekulációra is alkalmasak. Különben nem szükséges a részjegyet eladni, mert a lakást bárkinek bármennyiért bérbe adni is szabad.

A részjegyekből 50 évig évenként 10 darab kisorsoltatván, névértékben visszafizetve fog. A kisorsolásig azonban a részjegy 4% kamatot élvez. Ötven év múlva pedig az évi járulékok fizetése is megszűnve, a részjegyek illetve a lakások tulajdonosai az illető lakást teljesen ingyen fogják birni, legfeljebb a ház birtokkal most együtt járó normális terheket viselik.

A szövetkezet, mint osztatlan háztulajd nos, ügyeit alapszabályok értelmében az igazgatóság által intézi és a közgyűlésben rendelkezik. Mindezekből egész megnyugvással látható, hogy az érdeklődők kevés törével igen mérsékelt hozzájárulás mellett Arad város előkelő helyén minden tekintetben kényelmes és modern lakást biztosíthatnak maguknak. Felkérem azért az érdeklődőket, hogy részjegyzési szándékukról legkésőbb folyó hó 10 ikén estig engem írásban, vagy élő szóval értesíteni sziveskedjenek, megjegyezvén, hogy melyik lakásra számítanak.

A tisztviselői telepről legközelebb külön oikkban fogok értekezni

Haverdáék pöre.

— Tanukihallgatások. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 8.

A budapesti büntető törvényszék negyedik napja foglalkozik a szabadkai gyilkosság ügyével. A tanukihallgatások foglalták le a bíróság figyelmét és ez a harmadik kiadásban megjelenő csunya bűnügy most már szinte minden emberi dolog sorsára jutott. Megesapantiránta az érdeklődés. A tanukihallgatások új momentumokat hoztak felszínre.

A tárgyalásról következőket jelenli tudósítónk:

(*Felvonulnak a tanuk*)

A ma délelőtti tárgyalás iránt nem mutatkozott valami nagy érdeklődés. Közönség a teremben alig gyűlt össze és a folyosón se igen mutatkoznak a törvényszéki tárgyalások rendező látogatói, akik még tegnap és tegnapelőtt minden áron be akartak jutni a terembe.

Féltizkor vozuult be a bíróság, dr. Balogh György elnökkel az élén.

Az elnök: A főtárgyalást megnyitom. Az esküdt urak mind megjelentek?

Az esküdték: Igen!

Elnök: Felolvason a mára beidőzött tanuk névsorát.

Elnök tizenegy tanut visszatartott, a többiket elengedte és délután négy órára rendelte be őket.

Balassa Ármán dr.: Tegnap egy nyilatkozatot tettem, amelyet Dési Géza kollégám félreértett. Tartozom kijelenteni, hogy Dési Géza kollégám igazmondását kétségbevonni nem akartam; ezt itt is konstátálom, az úgy személyi részét tárgyaláson kívül elintéztük.

(*Jánossy szavahihetősége.*)

Elnök: Jöjjen be Ugró Gyula dr.

Ugró Gyula dr. újpösti polgármester elmondja, hogy néhány tisztviselő ajánlotta neki díjnokul Jánossy Aladárt.

Elnök: Igaz, hogy titkári teendőket végzett ön mellett?

— Igaz. Jómodoru fiatal ember volt és a titkári állás akkoriban nem igen követelt más kvalitást.

— Mennyi volt a fizetése Jánossynak?

— Mint napidijának, 3 korona naponta.

— Miért vált meg az állásától?

— Egyszer bejött hozzám és jelentette, hogy elveszi Jarmatzky főjegyző feleségét. Én azt mondtam, maradjon meg azért nálunk, át-helyezem majd olyan ügyosztályba, ahol nem lesz dolga a főjegyzővel. Ekkor szabadságot kért és nem is tért többé vissza.

Tanu már megesküdött volt; meghittetését meőrzik.

Elnök: Jarmatzky Sándor dr. (Mozgás.) A törvény megadja önnek a jogot, hogy ne valljon az ügyben, mivel elvált feleségéről van benne szó.

Jarmatzky Sándor: Méltóztassék felmenteni a tanúság alól.

Elnök elboocsátja.

Jarmatzky távozik a teremből és egy pillantásra sem méltatja Haverda Máriát.

Elnök: Kardhordó Árpád!

Szolga kiáltja a nevet; a tanuk közül senki nem jelentkezik.

Gál Jenő: Nem Kardhordó Árpád a tanu, hanem Kardhordó Aladár.

Kardhordó Aladár napidijas emlékezik rá, hogy 1909. március havában Jánossy kölcsön kért tőle egy Browning pisztolyt. Tanu nem-sokára visszavezte Jánossytól a revolvert, mert attól felt, hogy Jánossy agyonlövi magát vele.

Nagy dr. ügyész: Mondta e Jánossy, hogy az anyagi viszonyai meg fognak változni?

Tanu: Igen, emítette, hogy a Haverda Mária örökségi perének eldőlitével pénzhez fog jutni.

Esküdt: Volt e Jánossynak hivatalból több napra szóló kiküldetése?

Tanu: Nem. Egy napnál tovább nem maradt el soha.

Jánossy: Emlékszik-e tanu ur arra, hogy kijelentettem előtte, hogy az éjjel szakítottam Haverda Máriával és külön lakást bérek.

Tanu: Erre emlékszem.

Jánossy: Ezt szavahihetőségem kedvéért kérem konstátálni!

(*A többi tanu.*)

Koós János, napidijas jó embernek ismerte Jánossyt.

Szöcs Bertalan, községi jegyző szorgalmas és tehetséges embernek mondja Jánossyt. Később sokat muasztott a hivatalban és ha meg is jelent, nagyon szórakozott volt.

Elnök: Beszült e a viselt dolgairól?

Tanu: Többször elmesélte élettörténetét és sokat beszélt Haverda Máriához való ismeretségéről.

— Emlékszik e arra, hogy Kardhordótól elkérte a revolverét?

— Igen, hallottam Kardhordótól, aki azonban visszakérte a revolvert valami ürügy alatt.

— Beszült e Jánossy Vojtha Antaltól?

— Igen, sokat beszélt róla.

Pál József, községi jegyző elmondja, hogy Jánossy 90 korona havi fizetéssel lépett községi szolgálatba. Eleinte pontos hivatalnok volt. később elhanyagolta teendőit.

Szalay József dr. szegedi helyettes főkapitány elmondja, hogy Vojtha fogaimazó volt alatta Hódmezővásárhelyen és mintegy száz koronára rugó bélyegilletéket beszedett, de azt a városnak nem szolgáltatta be. Akkor elboocsátották a város szolgálatából.

Elnök: Miért nincs ez feltüntetve az erkölcsi bizonyítványban?

Tanu: Mert nem akartuk tönkretenni.

Elnök: Tud-e arról, hogy a feleket, akiket hivatalos dolga akadt, megpumpolta?

— Hivatalos tudomásom nincs róla, de sokat suttogtak.

— Hallott-e arról, hogy Vojtha a kaszinóban inkorrektul kártyázott volna?

— Nem hallottam.

Gál Jenő dr.: Hogy van az, hogy tanu ur a suttogások ellenére is megtartotta Vojthát a hivatalban?

Tanu: A suttogások már megrendítették a bizalmat bennem, mikor pedig Vojtha sikkasztott, végleg elvesztette bizalmamat.

Gál: Miből tűnt ki Vojtha sikkasztása?

— A hivatali könyvből, melyet Vojtha kezelt.

— Miért simították el a dolgot, ha megtörtént?

Elnök (közbeszól): Humanizmusból megtörtént ez nagyon gyakran, Magyarországon! Gál Jenő dr.: Elő szokott fordulni önök-nél is ilyen sikkasztás?

Elnök: Ne tessék felelni erre a kérdésre! Relly István hódmezővásárhelyi pénztáros, Vojtha sógora, a következő tanu. Hivatalosan nem tudja, miért vált meg Vojtha a rendőrségtől.

Elnök: Mondta-e önnek Vojtha, hogy Haverda Máriától 10.000 koronát fog kapni?

Tanu: Mondta. De nemcsak nekem, hanem minden vásárhelyi embernek.

Az elnök tizsnöt pere szünetet rendel el.

(*Lengyel Zoltán vallomása.*)

Szünet után háromnegyed 12 kor Lengyel Zoltán kiballgatására került a sor. Lengyel előadja, hogy Jánossy őt közvetlenül nem zsarolta, de az irodavezetőjéhez, Makay Ölnhöz intézett leveleket, a melyekben utcai botrány-nal fenyegetődzött, ha nem adnak neki pénzt. Sőt Janicsék járásbíró egy izben említette Lengyel előtt, hogy Jánossy keresetet adott be ellene hatvan korona erejéig. Egy levélben azt írja Jánossy:

„Ha nem adnak pénzt nekem, olyan vallomást fogok tenni, a mely nagy szenzáció lesz.”

Füzesséri bíró: Nem volt-e Jánossy kérése egy szegény, megszorult ember könyör-gése?

Lengyel: A kérést nem tagadtam volna még, de ez zsarolás volt, azért tagadtam meg.

Ekkor szembesítik Lengyelt Jánossyval. Jánossy kijelenti, hogy csak kétszer volt Lengyel irodájában és akkor sem zsarolt. Lehet, hogy jeleztették Lengyelnek, hogy ő kereste, de akkor ez valami csalás volt.

— Ha én tényleg zsaroltam volna, — mondja Jánossy — amily híres név a Jánossy Aladáré, a lapok már rég szelöltették volna. Az egész machinációnak az az oka, hogy szavahihetőségemet kétségbe vonják.

Lengyel Zoltán fentartja állítását és megtoldja azzal, hogy Jánossy ellen zsarolás miatt a főkapitányságnál is tett feljelentést.

Lengyel megeskütését a bíróság nem kívánta.

Szigeti Józsefnek, egy szabadkai pincérnek, jelentéktelen vallomása után Haverda Mária unokatestvérét, Haverda Margitot hallgatták ki. Elmondta, hogy Haverda Mária rossz viszonyban volt szüleivel.

Kihallgatták Madách Dzsózsa nevelőnőt, aki 1894-ben Haverdaéknál nevelőnő volt. Elmondja, hogy a szülők nagyon szerették Mariskát, édesapja valósággal imádta, de a leány különösen az anyjával szemben hidegen viselkedett. Főleg az az törték össze gyakran, hogy Mariska nagyon szeretett a korzón sétálgatni és kurizáltatni magának.

Barta Antal dr., Haverdáék háziorvosa elmondja, hogy ő többször kísérletet tett, hogy kibákitse Mariskát az anyjával, de az anya halani sem akart róla.

Braun Henrik lapszerkesztő tud róla, hogy az anya haragban volt leányával.

(*Elnök és védő szóváltása.*)

Délután 4 órakor folytatták a tárgyalást. Rácz Ernő gyógyszerész tanuvallomása következett. Rácznak tudvalevőleg viszonya volt Haverda Mariskával és a bűnügyi nyomozás első stádiumában azt hitték, hogy ő is szerephez jutott a gyilkosságban. Rácz kijelentette ma, hogy ő előtte Haverda Mariska soha még célzást sem tett arra, hogy édesanyját meg akarja öletni Jánossyval. Tanut megesküették.

A Rónay család kihallgatására tért át az elnök. Eanél a familiánál lakott Haverda Ma-

rieka Jánosyval albertben. Minthogy vallo-
másokban sok ellentmondás volt, az előbbi
főtárgyalásokon teti vallomásukhoz képest, a tör-
vényesek mellőzte megesketésüket.

A család vallatása közben Gál dr. védő
Jánosyrt sértő gunyos közbeszólásokat tett.

Jánosy: Kérem a védő urat, ne méltóz-
tassék olyan ironikusan felfogni az én ügye-
met.

Elnök: Igaza van a vádlottnak, a védő
urakban lehetne annyi lovagiasság, hogy
nyugodtan halgassák végig a vádlottak és ta-
nuk előadásait.

Gál dr. védő: Jánosyval szemben nem
tartozik az ember lovagiassággal.

Elnök: Ezért rendreutasítom a védő urat.

Jánosy: Ezt megérdemelte a védő ur.

Elnök Jánosyrt is rendreutasítja.

Nyolc órától 9-ig szünetet rendelt el az
elnök.

(Mariska bankárja.)

Este 9 órákor folytatták a tárgyalást:

Klein Pál Lipót, a Mariska bankárja kö-
vetkezett ezután. Kleint tudvalóvóleg eleinte a
gyilkosságban való részességgel vádolták, mert
neki sok pénzzel tartozott Haverda Mariska, s
a pénzt csak akkor kapta volna meg, ha az
öreg Haverdáné meghal, mert Mariskára nagy
örökség várakozott az anyjától.

Klein kijelentette, hogy nem hallott arról
soha, mintha Mariska megöletni készült volna
az anyját. Elmondta, hogy Mariskát régen is-
meri; könnyelmű nőnek tartja, de nem hiszi,
hogy része van a bűntényben.

Klein Pálné lényegesen vallomást tett.
Ezután még három tanut hallgattak ki, akik is-
mert tényeket mondtak el.

A tárgyalást éjfélkor elhalasztották és hol-
nap folytatják.

Vasárnapi strófák.

*

Oh Manuel...
Oh Manuel...

A tornyos Ajuda felett
Tüzes csóvák lobognak:
En istenem, hát vége lett
A röpke szép napoknak!
Fuss, fuss, ha futhatsz, messze el
Megfojt a néped árja,
Oh Manuel, kis Manuel
Portugál királya.

S bár mondhatom — ne vedd zokon —
Nem fáj nagyon szívemnek,
Ha bíbor bársony trónokon
Királyi fők remegnek:
Érted megindul, higgyed el,
A könnyeimnek árja,
Oh Manuel, kis Manuel
Portugál királya.

Mert úgy beszéltek, vesztedet
A táncosnők okozták,
S nem népharag volt végzeted,
Nem lángra lobbant ország:
De trónod Amor rugta fel
S egy nőcske ösöppnyi lába,
Oh Manuel, kis Manuel
Portugál királya.

Az forralá fel egy a vért
Az asszonyokban otthon,
Hogy Bécsbe mentél csókokért
És ők maradtak hoppon;
Ily mellőzést nem tűrhet el
Egy nép, ezt bárki látja,
Oh Manuel, kis Manuel
Portugál királya.

És boszút áll a portugál
— Hah, bűsz a szíve, mája —
Angliáig meg sem áll,
Fut Móni és mamája.
S a vén világ csak bámul el,
Midőn csodálva látja,
Hogy Portugálnak Mánnel
Többé nem királya! ...

Puff.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Vasárnap: Délután: Kornevillai haran-
gok, operette. Este: Gésák, operette. C) bérlet.
Hétfő: Paraszttobcsület, ezt követi: Ba-
jazzók, operák. A) bérlet.
Kedd: Gasparone, operett. B) bérlet.
Szerda: Masamód, vigjáték. Bemutató elő-
adás. C) bérlet.
Csütörtök: Masamód, vigjáték. A) bérlet.
Péntek: Dolovai nábob leánya, szimfónia.
Kápolnay Sárika, a kolozsvári Nemzeti Színház tagjának
vendégfelléptével. B) bérlet.
Szombat: Szép Helena, operett. Teljesen új
betanulással. C) bérlet.

* A színház játérendje. A színház igazga-
tósága a jövő hétre rendkívül érdekes műsort
állított össze. A jövő hét játérendje hétfőn
ketős operaelőadással kezdődik. Az énekes
személyzet a Paraszttobcsület és a Bajazzók
operákat adja elő. Ekkor lép fel először Fer-
rari, aki most tért vissza Olaszországból. Hétfőn
szerepel először a zenekarban az újonnan
szerződötett hárfaművész is. A Paraszttobcsü-
letben a főszerepet Cseh Ferenc, a Bajazzók-
ban Ferrari énekl. Kedden Millcker nemrég
felelevenített pompás operettje, a Gasparone
van műsoron. Szerdán mutatja be a színársu-
lat Helty Jenőnek énekes vigjátékát, a Masa-
módot. Az igazgatóság ehhez a darabhoz, a
mely csütörtökön is műsoron van, teljesen új
diszleteket készíttetett. Pénteken Kápolnay Sá-
rika, a kolozsvári Nemzeti Színház tagja lép fel
vendégként Herczeg Ferenc hatásos drámájá-
ban, a Dolovai nábob leányában. Szombaton
pedig teljesen új betanulással Offenbach klasz-
zikus operettje, a Szép Helena kerül színre.

* Az aradi „Filharmonia-Egyesület” ez uton
is felkéri igen tisztelt tavalyi bérlelt, kik bér-
letüket eddig még nem újították meg, hogy e
hó 15-éig a megújítást Gonda László nyug.
színházi pénztáros útján saját érdekükben fo-
gancsatosítani szíveskedjenek, minthogy azontúl
a már eddig is ragyszámú új előjegyzések tu-
lajdonosai fogják a még nem bérlelt helyeket
lefoglalhatni. Az idei évadban az egyesület vo-
nószeneke, miként már két évtizednél hossz-
szabb idő óta, megint a 33. gyalogezred zene-
karának fuvózenészeivel fogja kiegészíteni ma-
gát a működése megint Zellner Sándor ép oly
odaadó, mint komoly szaktudásával, imponáló
vezetése alatt fog folyni. Zellner Sándor kü-
lönben a nyáron Herkulesfürdő előkelő közön-
sége előtt szerzett magának újabb babérokat.
Erdeklődőknek kívánatra felvilágosítással és
prospektussal szolgál az egyesület titkára. (Fő-
gimnázium, Jókay-tér 1.)

* Az a szegény, tehetségtelen Bernstein. Min-
dig hangoztattuk mi, hogy nem szabad olyan nagy
embernek tekinteni azt a Bernsteint, a Baccarat
és Tolvaj szerzőjét. Mondtuk mi már régen, hogy
az valami híres reklám-szerző lehet, mert másképen
lehetetlen volna, hogy a világ minden színpadján
zsufolt ház előttjátsszák a darabját és ime, ezt a
véleményünket megerősíti Egri Újság kritikusa,
aki Lehar Ferenc és Kálmán Imre után most arról a
szegény, tehetségtelen Bernsteinról szedi le a ke-
resztvizet irván, róla a következő nagyhatású so-
rokat:

„Baccarat. A harmadik felvonásban Chacero-
y a halál küszöbén még egyszer a vállára vereget
Lebourgh bárónak és szeliden, de meggyőződéssel
megmondja neki, hogy parvenűnek tartja. Mi sem
mondhatunk mást Bernsteinról. Parvenű: parvenűje
az irodalomnak, parvenűje különösen a komoly
drámáinak. Talán egy kis, egészen közönséges,
alantas farceig felérne ez a bernsteini szel-
lem, de a dráma, az komoly valami. A dráma val-
lások rítusból sarjadt, a dráma szent volt és a

neutrage fenségességéből még mindig őriz valamit,
ha más nem, a költő alkotó erejének magasztos
lendületét. Bernstein a maga kufár, üres, sivár
lelkének sáros lábaival gázol bele ebbe az
ünnepies tisztaságba. A drámáinak alantas, er-
kölcileg fertőzött a levegője, melyhez igen találó a
szereplőinek közönséges, durva hangja. or-
dináris beszéde; fojtogat és undort kelt. Oh ez
nem is a demimondok világa, ez a legalantasabb
utcai szerelem rikácsolása. Ez az érzéki vágyaért
tusakodó asszony frivol, szemérmetlen küszködése
egy kalandorért, amelyre még egy költői kendőzött-
ség kordinája se hull. Hogy a kérdést a y para-
doxon felével, szinte porzsoltkálmános felületességgel
és szakácsnéfilozófiával inézzük el, a házasságtörő
asszonynak csak két esetben bocsátunk meg: ha
velünk tördeli el véletlenül a házasságot, vagy ha
valami gyönyörűségesen szép, vagy emésztő szen-
vedély korbácsoló szent hove üzi felé az asszonyt.
Itt egyik esetről sem lehet szó és Helén éppen
azért nem is emelkedik fel szemünkben, hanem ma-
rad annak, aminek az atyja a második felvonásban
igen találóan, de igen ordináris módon nevezi és
akitől émiyítő hipokrizisnek vesszük, hogy undort
affektál, mert a szeretőjének a teste árubabocsátá-
sával szerezte meg a pénzt. Az erkölcstelen, az
undorító adhat témát a művészetnek, mert a művé-
szet nem etika, de semmi sem művészet és iroda-
lom, valami csak azért, mert erkölcstelen.”

* Vitalis utoljára. Vasárnap mutatja be az
Uránia színház az általános tetszést aratott Vi-
tális képét, így is lehetővé akarván tenni az
Uránia vasárnapi közönségének, hogy szintén
láthassa az utolsó hetek legnagyobb szenzáció-
járól készült mozgófényképet. A kép kaposán
teljesen új műsornak lesz a bemutatója vasár-
nap. Ennek a műsornak is rendkívüli mozgó-
fényképszámait méltán fogják kiérdemelni a kö-
zönség tetszését. 241

* Új könyvek. A Vidám Könyvtár-ból, amelyet
Tábori Kornél szerkeszt a legkiválóbb magyar hu-
moristák közreműködésével, most egyszerre két fü-
zét jelent meg ezekkel a címekkel: Bohémia és Hu-
mor a politikában. Az új füzetek elseje hatvan ked-
ves históriát tartalmaz, amelyek festők, szobrászok,
muzsikások, színészek és írók megtörtént esetei-
vel mulattatnak. A másik füzet pedig nagy és kis
politikások intim kis történeteit meséli el; csupa
kacagtató, vagy ironikus mosolyra készítő skizz,
— história „dans un verre d'eau.” Bánffy, Eötvös,
Khuen, Kossuth, Széll, Tisza és a kevéssé neves
honatyák egész raja fölvonul benne. A finom hu-
mor gourmandjai nagy passzióval fogadhatják ezt a
két pompás könyvecskét, amelynek szerzői közt van
Nagy Endre, Pásztor Árpád, Szini Gyula, Szoma-
házy István stb. A „Vidám Könyvtár” füzetei 50
fillérjével kaphatók az Államvasutak állomásain, a
jobb könyvesboltokban és a kiadóhivatalban (VIII.
József körút 16—18.) — Most jelent meg Tábori
Kornél új bűnügyi könyve is „Bűn és szerelem”
címvel. Tábori Kornél már egész csomó munkát
írt a társadalom páriáiról, tudatlanságból ha-
gyott bűnösökről, szegény, elhagyott gyermekekről,
felhívja a társadalmat ezeknek a szerencsétleneknek
segítésére és megmentésére. Ezt az új könyvét is
érdeklődéssel fogja olvasni mindenki. Szövevényes
pesti erkölcsrész, amelynek meséje egy valóban meg-
történt gyilkosság különös módon való felfedezésé-
vel halad a kifejlés felé, érdekes epizódokon keresz-
tül. Alakjai mind tősgyökeres fővárosi emberek, ma-
gukban hordva a mi fejlődő budapesti életünknek jó
és rossz tulajdonságait. Eleven fantáziával és nagy
életismerettel van megszöve a regény és írása köz-
ben, mint látszik, gondja volt a szerzőnek arra is,
hogy diszkrétan tárgyalja a budapesti élet sötét ol-
dalait. Tábori, akinek éles szeme és kellő érzéke
van a társadalom rejtett rétegeiben élő, jobban
mondva: tengődő emberek meglátására, feltárja előtt-
ünk a nagyváros alsó néposztályának nyomorúságát
a humánus érzéseket kelt bennünk. Nem detektív-
regény ez, amely csak izgatói akarja az olvasó fan-
táziáját a nem is szerepel benne valami hősködő
detektív, hanem a bűnösök világának, hogy úgy
mondjuk, „szakszerű” ismertetése a valóságos tapaszt-
alatok alapján. Ez ad különös értéket a szép kiál-
lítású könyvnek, amelynek ára, bár 260 oldalnyi,
csak 1 korona.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

Az új köztársaság.

— A kormány programja. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 8.

Portugália kormánya kihirdette programját. Legfőbb pontjai: a vallási missziók kiutasítása, a világi oktatás bevezetése és a bírói hatalom autonómiájának megvalósítása. A forradalmárok nagyon jól tudják, mi okozta az ország közállapotainak teljes zűllését és most elsősorban a papság ellen, a nép jogainak megvédésére, a legfőbb szabadságok biztosítására és a világi oktatás bevezetésére fordítja minden erejét.

Az ország zűllését a királyi család határtalan kőltekezése, a nép elnyomása, kizsárolása, meg a papság és főnemesség jogbitorlása okozta. Ezek ellen indította meg a háborút az új köztársaság kormánya, hogy rendet, békét teremtsen az országban.

Mai távirataink a következők:

Szabadságok biztosítása.

Lisszabon. Az ideiglenes kormány programjának főpontjai a következők: A közoktatás fejlesztése, a szárazföldi és tengeri védelem kiépítése, a bírói hatalom autonómiájának megvalósítása, a legfőbb szabadságok biztosítása, a vallási missziók kiutasítása, az egyház és állam szétválasztásának keresztülvitele, a hitel erősítése és a világi oktatás bevezetése. A kormány új választási listát fog megállapítani és azután ki fogja írni a választásokat az alkotmányos gyűlés tagjainak megválasztására. Az ideiglenes kormány legkésőbb három hónapig marad hivatalban. Az Azorokon és Madeirában is proklamálják a köztársaságot.

A király szökése.

London. A Reuter-ügynökség Gibraltárban a király kísérete egyik tagjától úgy értesült, hogy Manuel király a bombázás megkezdésekor a lisszaboni királyi palotában volt. Azután a király Mafrába és onnan Ericeirába ment, ahol a királyi család többi tagjaival találkozott. Ericeirában a királyi család nyitott csónakon a királyi jachthoz hajózott, mely szerdán délután 6 órakor egyenesen Gibraltárba indult. Az időjárás nyugodt volt. Az uton hadihajókat nem láttak. Az anyakirályné a királynak Ericeirába való érkezéséig rendkívül nyugodt volt. A hirtelen meglekélés következtében a kíséret semmit sem hozott magával és Gibraltárban kellett ruhákat vásárolni.

London. A lapok jelentése szerint előkészületeket tesznek, hogy Wood-Norton kastélyt, az orléansi herceg rezidenciáját, alkalmassá tegyék Manuel király és Amália királyné fogadására.

Lisszabon. Manuel Gibraltárból táviratozott Alfonz spanyol királynak, aki szívélyesen válaszolt.

Ruhátlan király.

London. Gibraltári távirat szerint a partról tisztán lehet látni, hogy sétál fel és alá Manuel király a jacht fedélzetén. Világos szövetruha van rajta. Valahányszor távirat érkezik, nagy izgatottság veszi Manuelt és Amáliát királynén erő, s azonnal tanácskozássra ülnek össze. Kevés ruhát vittek magukkal, s kénytelenek voltak egyet-mást Gibraltárban bevásárolni. A királyi jachtot nagy wonddal őrzik. Nemesak haditengerészeti naszádok órkálnak körülötte, hanem a torpidók elleni védőháló is lebecsülték.

A külföld erkölcsi garanciája.

Páris. Magalhaes Lima egy újságíró előtt a következő ezenzaciós kijelentéseket tette:

— A négy hónappal ezelőtt befejezett köztársasági párisi kongresszus által ránk ruházott diplomáciai misszió eredménye kátorított fel arra, hogy félelem nélkül és határozottan haladjunk előre. A külföld, különösen London és Páris tőlünk állandóan felvilágosítást kapott a portugál helyzetről és a mi reményeinkről, megértett bennünket és törekvéseinket helye-

selte. Ezekután bizonyos mértékten a külföld erkölcsi segélyével cselekedtünk.

Spanyol védelem a királynak.

Lisszabonból jelentik: Mikor Lisszabonban az utcai harc kitört, a spanyol nagykövét így szólta a köztársasági vezérekhez:

— Ha Manuel királyt megtámadják, a spanyol csapatok nyomban átkelnek a határon.

A jezsuiták ellen.

Páris. Az új kormány első kötelességének tartja, hogy az országot a jezsuitáktól megtisztítsa. Az erre vonatkozó rendelet valószínűleg még ma megjelenik.

Lisszabon. Az Esztrella-negyedben lévő jezsui a kolostort a katonaság körülvette. A katonaság és jezsuiták között élénk harc keletkezett. A szerzetesek az ablakon át bombákat dobáltak a katonákra, akik erresortűzet adtak a kolostorra. A lövöldözés éjfélig tartott, több jezsuita elesett, igen sok megsérült.

Katonai diktatura készült.

Madrid. A lisszaboni új kormány a volt miniszterelnök iradjában egy átlami ak'át (a. i. l. t., amely szerint október 10 én az országgyűlést bezárják volna és kihirdették volna a katonai diktatúrát.

Ki lőtt be a főispán ablakán?

Jelentkezett a tettes. — A rendőri nyomozás

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 8

Megírtuk, hogy Urbán Iván főispán péntek reggel revolvergolyót talált az íróasztalán, melyről megállapította, hogy azt az Andrassy-térről irányították a főispáni hivatalos helyiségbeannak ablakait bezúzva és függönyét átlukasztva.

A főispán még tegnap reggel telefonon. Sárkot Domokos főkapitánynak jelentette az eseményt, amelyről akkor a rendőrségi eseménynönyvben is volt hivatalos feljegyzés. A tettes felderítésére irányuló nyomozás megindult és ma délelőtt már a lövöldözővel jegyzőkönyvet is vett fel Szecepkovszky Teofil rendőrhadnagy. Németh Jusztin ügyvédjelölt megjelent ma a rendőrségen és elejét veendő minden meggyanúsításnak, félremagyarázásnak, elmondta, hogy ő péntek reggel négy óra tájban az Andrassy-téren a 22. számú ház előtt két lövést tett Browningjából az utca kövezetére, borközi állapotban, nagyon jó kedvében.

A rendőri nyomozásról és annak eredményéről a következőket jelentik:

Pénteken reggel négy órakor Tóth Pál rendőrtizedes szolgálatából bevonulva, azt jelentette, hogy reggeli háromnegyed négy óra tájban az Andrassy-tér 22. számú ház előtt ismeretlen ember revolverrel két lövést tett. A tettes kilétét megállapítani nem tudta, mert az elfutott. Jelentette továbbá, hogy nyomban megkezdte a nyomozást és fonalat is kapott. A lövés elhangzása után ugyanis rögtön kutatott és látott egy férfi alakot keresztül vágni a városház irányában. Látta továbbá, hogy egy társaság a Millenium felé tart és közvetlen eme társaság előtt egy férfi surranik be szökve a Széchenyi-utca' a. Minthogy a besurranó alak viselkedése benne azt az impressziót keltette, hogy az a Millenium felé haladó társasághoz tartozhatik és kiléte felől attól nyerhet felvilágosítást, a társaság után sietett és azt megállásra szólította fel. A társaságban több előkelő román hölgy és férfi volt. A rendőr megkérdezte, vajjon nem hallották-e a lövést és nem látták-e a tettest?

Egyikük kijelentette, hogy ő látta a lövöldözést és elmondotta a rendőrnek, hogy ki is fejezte e fölött a felháborodását e szavakkal:

— Helytelenség az utcai lövöldözés.

Hogy ki volt a lövöldöző, arra a társaság többi tagjai felvilágosítással nem szolgáltak és azt mondták, hogy a Széchenyi-utca-ba besurranó egyént nem látták. A rendőrtizedes jelentésének ennél a passzusánál megjegyzi, hogy reá a társaság viselkedése azt a benyomást tette, hogy a lövöldöző közülök való és az volt az, aki a Széchenyi-utca-ba befordult. Eme nyomon a rendőrség tovább kutatott és megállapította a következőket:

Péntek reggel háromnegyed négy óra tájban együtt jöttek ki a Központi étterméből az említett uri emberek. A rendőrség az egész társaságot a mai délelőtt folyamán azonnali megjelenésre idézte meg.

Mielőtt még az idézettek kötelezettségüknek megfeleltek volna, ma délelőtt feltizenkét órakor megjelent a bűnügyi osztályon Németh Jusztin, Karolina-utca 1. szám alatt lakó ügyvédjelölt és Szecepkovszky Teofil rendőrhadnagyál jelentkezve a következőket mondotta:

— Ma reggel értesültem a lapokból a történetekről és kötelességemnek tartottam, félreértések és téves magyarázatok elkerülése végett, tettesként, önként jelentkezni. Hetedikén reggel fél négy óráig mulattam nagyobb társasággal a Központi szálloda télikertjében. A pezsgő hatása következtében kissé rosszul éreztem magamat és ezért, mikor a társaságbeli-ek távoztak, én néhánypercere visszamaradtam. Mikor én az utcára léptem, a társaságot már nem láttam. Biztosan nem tudom, hol, de azt hiszem a Hajós-ház előtt, a kocsiuton duhaj kedvben és abból a célból, hogy jelt adjak magamról a társaságomnak, két revolverlövést tettem az utca kövezetére. Tagadom, hogy a lövéseket bárkire, vagy bárhová irányítottam volna. Tisztára borközi állapotban és duhaj kedvemben sütöttem el a revolvért.

A rendőrség a maga részéről a nyomozást befejezte és minthogy bűnös eseményről nincs szó, az iratokat a kihágási bírósághoz tette át, ahol utcai csendháborításért vonják felelősségre az ügyvédjelöltet. Valószínű, hogy a golyó az utca kövezetéről felpattanva ugrott a főispáni hivatal ablakainak és azokat átörve és a függönyt átlukasztva jutott a szobába.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Tasch Ferenc bűnsegédei. A Tezlog—Tasch főle család bukasi bűnügyben az aradi kir. ügyészség ma azt indítványozta, hogy a vizsgálóbíró rendelje el a vizsgálatot Tasch Miklós borbély és a felesége ellen is, akik a nyomozás adatai szerint alaposan gyanúsíthatók azzal, hogy mint bűnsegédek az áruk elrejtésénél és elárusításánál közreműködtek. A vizsgálóbíró legközelebb fog határozni az indítvány felett.

§ A hevesvérű lovasz. Rosztás István pécsi lakókereskedő ez év júniusában 56 darab lovat küldött be az aradi vásárra. A lovakra Gelez István felügyelete alatt több istálló legény vigyázott. Ezek közül az egyiket, Sárközy Pált Gelez azért, mert nem teljesítette a rendelkezéseit, mikor megérkeztek Aradra, ki dobta. Sárközy erre szó nélkül felkapott egy lóra, egy másikat a kötőfékénél ragadott meg és elvágta. Gelez abban a hiszemben, hogy a lovakkal meg akar szökni, utána küldte Rácz Pál bérést, aki a Neuman-gyárnál utolérte a szökevényt. Szóváltás támadt köztük és ennek folyamán Sárközy bicskát rántott elő és melibeszúrta a bérést. A hevesvérű lovaszt ma Zih járásbíró súlyos testi sértés vétsége miatt 18 napi fogházbüntetésre ítélte, amely ítéletet Sárközy megnyugvással vett tudomásul.

A forradalom országából.

— Lissaboni emlékek. —

A hegyes, zeg-zugos lissaboni utcákon a forradalom szele söpör végig. Ezen a régi királyságon mozdult meg a talaj. A királyi flották bombázták a napokban a királyi palotát, melyen köztársasági lobogót lenget az októberi szél. Hiába, a forradalom, bármely formában is nyilvánkozik meg: imponáló. És most, midőn e sorokat rogom, az öntudatra ébredt, forrongó Portugáliáról, tizenkésztendei emlékek kísértének bennem. Tizenkét esztendővel ezelőtt jártam én azokon az utcákon, melyek most a forradalmárok kiáltásaitól hangosak.

A spanyol határtól Lissabonig két teljes napon és éjszakán át utaztam, az akkor ott megtartott nemzetközi sajtókongresszusra. Portugália kedvezőlen benyomást tesz az utasra. Tájai puszták, óriási sziklatömbökön vezet át az út. Feneketlen örvények fölött, tömegesen merész viadaktokon halad át a vonat. Csak itt-ott nagy művészettel sajtoltak ki a hegyszakadékokból kis földet, mely a művelésre alkalmas. A vasut mentén fenyőerdők, Eucaliptus fák, melyek maguk vetik le a kergüket és gyógyszerre használtatnak föl. De ettől eltekintve nincs min gyönyörködni itt a rideg természetben. A vasut mentét a mulatt, marokkói eredetű népek keverékéből álló, kifejezéstlen olajsárga arcu néplakja.

Lissabonba hajnalban érve, valóságos harcot vívtunk hegyekért a kocsiban, egy darab ételért az állomáson. Az előre megrendelt szobákat mások foglalták el. Én magam a tengerpartra kerültem, ahol szerencsére akadt a szállodában legalább egy ember, aki franciául tudott. Lissabon utcáin fülseketítő zaj uralkodik. Mindent az utcán árulnak. Az asszonyok széles kosarakban halat visznek fejükön és kiabálják, hogy milyen halat árusítanak. A férfiak apró szamarakra helyezett kosarakban kínálják az élelmiszereket és egyéb házi szükségleteket. Valamennyi hangosan kiáltja, mit árul és ezek a kiáltások egybevegyülnek az újságárusító gyerekek kiáltásának zajával. A kocsik elé lovak helyett öszvéreket fognak, mert az utcákon némely helyen 5—600 méternyi emelkedések is vannak. A városnak kevés szép középülete van. A Societe de Geographie egyike Lissabon legszebb épületeinek, telve nagyjai emlékével, letűn idők dicsőségével. Ebben az épületben ülésezett a sajtó-kongresszus. Délután az épület előtt, két tiszt vezénylete mellett, fölállt a lissaboni helyőrség, egy tengerész hadizászlóalj. Nem sokat mutatott a legénység, melynek a tengeren ritkán akad dolga. Az épülettel szemben állott a marina zenekara, mely vigan muzsikál. Az első emeleten csinadrattával jelezték, valahányszor egy miniszter, titkos tanácsos arannyal gazdagon díszített egyenruhában megjelent. Előttük, utánuk egy futár haladt. Sorban érkeztek a miniszterek.

Dob pergett, a zenekar a királyhimnuszt játszotta, a nép csendben maradt, mikor két lovas futár lovagolt el a palota előtt. Egy pillanattal később megállt a négy fehérlovas királyi fogat a palota előtt, melyből tábornoki egyenruhában kiszállt Portugália akkori királya, I. Don Carlos. Potrohos, jóképű ur. A királyné, orleansi Marie Amalie, igazi királynői alak. Hamaszinű, elől kicsipkezett selyemruha fedte sugar termetét. Szép fekete haján kicsiny francia kalap. A király alig köszönt vissza, míg a királyné tájékosan mosolyogva kezét fogott a főbb méltóságokkal, majd a király karján, a nagyközönség sorfala között fűsietett a lépcsőkön.

A glóbusokkal, térképekkel, amerikai reliquiákkal kirakott terem igen szép látványt nyújtott. A melléktermekben hűsítőket és szivarokat szolgáltak föl és vastag bockkal kínálták meg a királyt a megnyitó közgyűlés végeztével. A szivar jól égett szájjában, mikor elhagyta a palotát és a katonaság prezentálása, a zenekar játéka közben hajtattott a királyi lakba. A földrajzi társulat szép termeit elhagyva, a hatalmas Hotel de Villeben gyülekezünk az ott megtartott estélyre. A tornácon véges- vé-

gig apró gázlángocskák égtek, míg a főbejárat fölött szép, égő korona diszegett. A lépcsőház virágos kertté volt átalakítva, melyben az ajtókhöz vezető függönyöket a levegőben lógó tarka-barka virágágyak pótolták. Fölváltva játszott az erős tűzoltói, majd a városi zenekar. Minden egyes érkezőt a polgármester fogadott a tanács élén, majd a polgármesterhelyettes ismertette meg a városházépületben elhelyezett festmények jelentőségét. A városháza előtti téren sok ezer főnyi közönség hullámozott. Hölgyek is nagy számmal jelentek meg az estélyen, de egyáltalán nem voltak szépek és bájaikat öltözködésükkel sem voltak képesek fokozni. Még éjfél sem volt és az estély véget ért.

Másnap feledhetlen, fényes ünnepségen vettünk részt. A Lissabontól egy órai távolságra fekvő Cintrába utaztunk. Szép kis kirándulólhely, melynél szebbet képzelni sem lehet. Lord Byron itt írta egyik legszebb költői elbeszélésének egy részét. Néhány remekszép stanzát a Don Juanból. A gazdagabb lissaboniak itt kastélyokat építenek és élvezik a tropikus égélj kellemességeit. A pályaudvaron vagy kétszáz fogat várt az érkezőkre. Mintha csak fönt az égben volna, nézett le reánk a Pena elnevezésű királyi kastély, aranyban uszó kupolával, tornyaival, sejtve, mily kilátás kínálkozik onnan a szemlélőnek. A magasságba szerpentin ut vezet, melyet sziklából, uttalan utakból kellett kivágni. Mint egy kígyó kanyarog végig ez ut, mely délszaki pálmák, ficusok és Braziliából ideplántált legszebb ültetvények mentén vezet egy és fél órán át. E helyre száműzték a mörök gonosztevőket, hogy a Pena (Büntetés) várában, távol a világtól vezekeljenek. És mikor véget ért a mörök uralma, egyik fejedelem meglátogatta a büntetés helyét, fölismerve annak páratlan fekvését, oly luxussal és finom izléssel rendezte be ezt a palotát és építtette föl, hogy annak ma messze földön párja nincs. Az év egy részét itt tölti a királyi pár is. Maga a kápolna milliókba kerülhetett. Alabástrom oltára remeke a szobrászművészetnek. Tornyai, arkádjai mind stilszerűek, felvonó gépe pedig örvény fölött van, melybe alápillantva, borsózik az ember háta.

Több száz lépcső vezetett alá arra a lawntennis játékra használt tisztásra, ahol sűrűtekforogtak már a spanyol-portugál ruhába öltözött pincérek, várva a pillanatra, mikor szolgálhatnak föl. A közönség székeken helyezkedett el, külön csoportot képeztek a pincérek széles tálaikkal, közepén kitömött kakassal, melybe apró lobogócskák voltak tűzve. Az ételek felhordása után külön pincérek borotvált, mosolygó ábrázattal a madeirai, portoi, muskotály nehéz illatu borokkal siettek a közönség sorain és egy pillanatra sem engedték, hogy üres maradjon a pohár. Magam gyalog téve kis utat a királyi kertben, felfedeztem a királyné fürdőmedencéjét, mely egy rejtett lugasban van elhelyezve. Majd az őserdő egy rejtékében elhelyezett Monserrati villát, mely tündérmesékre emlékeztető fényvel és miszticizmusával különös benyomást gyakorol a látogatóra. Színén a mörök műzilese szerint épült, de a modern építészeti technika felhasználásával. Arkádokon megy az ember végig, míg rejtett, fényesen világított pompásan berendezett szobákba ér. Remek és feledhetetlen emlékü dolgokat láttunk egész délután, mikor a pályaudvarra értünk, a jámbor városi banda a portugáliai himnusza zendített. Ennek ütemei mellett robogott a vonat vissza Lissabon felé.

Fényárban uszott a máskor oly komor város, mely boldog volt, hogy a világsajtót kebelében üdvözölhette. Tán tudták, vagy sejtették már akkor, hogy szükségük lesz hamarosan az európai sajtó jóindulatára, hogy csillapítólag hasson a nagyhatalmakra, ha esetleg komolyan foglalkoznának ama gondolatral, hogy megmentsek Don Carlos másodszülött fia részére a trónt. Hiu ábránd. Évszázadok óta nem volt szilárd e trón, azért ment oly könnyű szerrel annak fölégetése, L. L.

Az éledő politika.

(Királyi kihallgatáson. — Delegációk ülése.)

Távirati tudósítás.

Arad, október 8.

Teljes erejével indul meg a jövő hét folyamán a politika komplikált és titokzatos gépezete. A delegációk Bécsben, a parlament Budapesten kezdi meg törvényalkotó munkáját.

Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök ma hosszantartó audiencián mindarról számot adott a királynak, a mire nézve több napon terjedt bécsi tárgyalásai során, részint a közös, részint az osztrák kormányval úgy ő, valamint a szakminiszterek megállapodtak. A magyar nemzet gazdasági létét érintő nagy kérdéseket vitattak meg a kormány tagjai és a parlament munkásságától függ most már, vajjon áldás vagy baj származzék belőle az országra.

A politikai eseményekről itt következő távirataink számolnak be:

A miniszterelnök a királynál.

Bécsből jelentik: Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök ma délelben Schönbrunnba hajtattott, ahol a király déli egy óra körül kihallgatáson fogadta. Khuen több, mint egy órát volt a királynál, akinek az osztrák és közös miniszterekkel folytatott tárgyalásokról tett jelentést.

Mi történt az audiencián?

Bécsből jelentik: A miniszterelnök kihallgatásának lefolyásáról félhivatalosan a következőket jelentik:

— A miniszterelnök, aki e hét folyamán szinte szakadatlanul tárgyalásokat folytatott Bécsben, megjelent őfelségénél, hogy a tárgyalások lefolyásáról jelentést tegyen. A király kegyesen fogadta a jelentést. A miniszterelnök Schönbrunnból visszatért a Magyar Házba, azután feleségevel megebédelt. Délután négy óra negyven perckor visszautazott Budapestre.

A banktárgyalások.

Bécsből jelentik: A miniszterelnök a Neues Wiener Tagblatt munkatársa előtt a folyamatban levő banktárgyalásokról a következőket mondotta:

— Tegnap kezdte meg a két kormány a tárgyalásokat a bankkérdésről. Természetes, hogy a tárgyalás még csak kezdő stádiumban van. de már tegnap kiderült, hogy mindkét részről meg van a hajlandóság arra, hogy a tárgyalások eredményes befejezést nyerjenek. E tárgyalásoknál más szempontokat is kell figyelembe venni és pedig parlamenti természetűeket.

Arra a kérdésre, hogy a tárgyalások soká fognak-e tartani, a miniszterelnök így felelt:

— A delegáció tárgyalásait folytatni fogjuk ezalatt lehetőleg be is fejezzük a banktárgyalásokat. Semmi esetre nem fog elhúzódni a dolog.

Az újságíró megkérdezte, találtak-e olyan formulát, amely alkalmasnak látszik arra, hogy ezen az alapon megegyezés jöjjön létre.

— Ennyire még nem vagyunk, felelt mosolyogva a miniszterelnök.

Az osztrák álláspont.

A Neus Freie Presse ma a következőképp ismerteti az osztrák kormány felfogását a banktárgyalásokról:

A tárgyalások eredményét ma még természetesen közelről se lehet megállapítani. A magyar kormány ismeri azokat a nehézségeket, amelyek a bankügynek törvénnyel való végleges rendezése elé gördülnek. Kénytelen lesz tehát a bankprivilegiumnak 1917-ig való meghosszabbításába belemenni. Minthogy azonban a parlamentnek erre vonatkozó véleményére is tekintettel kell lenniük, valószínű, hogy a magyar kormány legközelebb tájékozódni fog a befolyásosabb pártvezérek véleményéről is. Így azután tudni fogja, mennyi engedményt tehet ebben a kérdésben anélkül, hogy a parlament felfogásával ellenkezésbe jutna.

A készízetés dolgában a magyar kormány nem ragaszkodik határozott időhöz és megegyezik olyan megállapodással, amely automatikus

módon — mihelyt a viszonyok megengedik — a készfizetés megkezdését vonná maga után. Minthogy azonban több nap, sőt hét fog eltelni, míg a tárgyalások annyira előrehaladottak lesznek, hogy a készfizetés kérdésének megoldásával tisztában lesznek, úgy magától értetődik, hogy a bankkal való tárgyalásokra csak kevés idő marad. Ebből következik, hogy a bankszabadság mai állapotán alig fognak lényeges változást eszközölhetni.

A bank kívánságai.

Az Osztrák-Magyar Banknak a szabadság megújításával kapcsolatos kívánságai még régebből ismeretesek. Az adómentes bankjegyek kontingensét 400 millió koronáról 600 koronára óhajtaná emelni a bank, mely arra hivatkozik, hogy a jegykontingens évtizedek óta nem emelkedett, holott a két állam gazdasági forgalma és bankjegy-szükséglete óriási mértékben növekedett. Az Osztrák-Magyar Bank által kibocsátható záloglevelek kontingensét is szeretné emelni a bank 300 millió koronáról 400 millió koronára. A bank harmadik kívánsága az, hogy ércalapjába beszámítható külföldi ércváltók összegét hatvan millió koronáról száz millió koronára szaporíthassa. Arról, hogy e nagyon lényeges eredmények fejében kompenzációkat is nyújtson, — egyelőre hallani sem akar a bank.

Minisztertanács.

Budapestről jelentik: A kormány tagjai holnap, vasárnap délelőtt 10 órakor minisztertanácsot tartanak, amelyen Khuen miniszterelnök és Lukács pénzügyminiszter tájékoztatni fogják a kormány tagjait bécsi tárgyalásaik eredményéről.

A házelnökök a királynál.

Budapestről jelentik: Berzeviczy Albert, a képviselőház elnöke, Návay Lajos és Kabos Ferenc alelnökök hétfőn délután egy órakor kihallgatáson jelennek meg a király előtt. A Ház elnökei vasárnap utaznak Bécsbe.

A költségvetés beterjesztése.

Bécsből jelentik: A delegációk ülésének tartamát négy hétre tervezik. A delegációs üléseket rövid időre megfogják szakítani azért, hogy a magyar képviselőház az 1911. évi költségvetés beterjesztése céljából ülést tartasson. A képviselőház ülésének napja még nincs megállapítva.

A király és a költségvetés.

Budapestről jelentik: Egy estilap tegnap azt írta, hogy Lukács személyesen bemutatta a királynak az 1911. évi költségvetést és azt a felség nem adta vissza a pénzügyminiszternek, amiből arra lehet következtetni, hogy a király nem fogadta el a költségvetést. Erre vonatkozólag a Bud. Tud. ezt jelenti: A törvényjavaslatokat tudvalóval előzetesen be szokták mutatni öfelségének. A javaslatokat rendszerint postán küldik el a kabinettirodának, de a költségvetést, amelyhez külön magyarázat is szükséges, a pénzügyminiszter mindig személyesen mutatja be a királynak. Most is így történt. A felség a költségvetést tényleg magánál tartotta. Ez azonban mindig így történt, mert hiszen a király, mielőtt valamely törvényjavaslatához előzetes jóváhagyását adja, előbb természetesen át szokta azt tanulmányozni.

A költségvetést, amelyet egyébként még nem nyomattak ki, valószínűleg a 4 hétig tartó delegációs ülések után való legközelebbi Házülésen terjeszti be a pénzügyminiszter. Valószínű, hogy a Ház pénzügyi bizottsága a delegációs ülések alatt is tárgyalás alá veszi a költségvetést.

A pénzügyi bizottság ülése.

Budapestről jelentik: A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 6 órakor Hieronymi kereskedelmi miniszter jelenlétében Láng Lajos elnöklésével ülést tartott. A bizottság több vicinális ügyet tárgyalt le, köztük az Acsev. engedély tartamának, valamint adó és illetmény mentessége lejáratú idejének egységesítése tárgyában és az Aradhegyaljai Motoros Vasút pántokai fővonalából kiágazólag a világi állomáshoz vezető vonal engedélyezése tárgyában alkotott törvényjavaslatokat.

A delegációk megnyitása előtt.

Budapestről táviratozzák: A delegációk ünnepies megnyitása e hónap 13-án délelőtt lesz. A trónbeszédet először a magyar delegátusok hallgatják meg. A felség a delegáció megnyitásakor nem fog szerklét tartani, hanem csak a delegációs ebédeken.

A delegáció munkapárti tagjai hétfőn este értekezle et tartanak. A magyar delegáció tagjai szerdán délelőtt érkeznek Bécsbe, velük megy Khuen gróf, Lukács és Hazay miniszter. Az alakuló ülés szerdán délután lesz, esztőtökön délelőtt pedig már a külügyi albizottság ülésezik. Abban az esetben, ha a delegáció horvát tagjai megvalósítanák azt a tervüket, hogy lemondanak tisztségükről, akkor az a 3 tag kerülne a delegációba, akik a választáson a mostani tagok után a legtöbb szavazatot kaptak.

HIREK.

Jack, a hasfelmetsző.

— Szenzációs leleplezések 22 év múltán. —

— Az Arad Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 8.

Kerek huszonkét esztendeje annak, hogy az egész világot felizgatta a Londonban elkövetett gyilkosságok rémes sorozata. A végsőkéig felcsigázta ezekenél a gyilkosságoknál a borzalommal párosult érdeklődést az a körülmény, hogy a gyilkosságokat minden részletben pontosan megegyező módon követték el, akként, hogy a gyilkos felmetszette az áldozat hasát.

Az áldozatok mindig London szerencsétlen lápvirágai sorából kerültek ki és a tettest teljes lehetetlenség volt kinyomozni. Az egész világ csak „Jackről, a hasfelmetszőről” beszélt.

Most egy könyv jelent meg Londonban, amely érdekesen világít be az 1888. évi gyilkosságok rejtelmeibe és a londoni rendőrség akkori munkájába. A könyv szerzője Sir Henry Smith, ki abban az időben rendőrfelügyelő és a detektívosztály vezetője volt.

Mindjárt könyve elején kijelenti a szerző, hogy ma is ép oly megfejthetetlen rejtély előtt áll, mint annak idején, bár egy éjjel már majd elrántotta a lepleta „Whitechapel titok”-ról, de az utolsó pillanatban semmi sem lett belőle. Elmondja az író, hogy a második gyilkosság után jelentette a rendőrség főnökének, hogy felfedezte a gyilkost. „Az én emberem — írja Smith — egy orvosnővendék volt; hosszabb ideig örültek házába volt internálva, egész idejét prostituáltak közt töltötte, akiknek kifényesített rézpénzeket adott aranyak helyett; két ilyen rézpénzt találtak a legutolsó áldozat zsebében. A nyomok a Rupert-utcaá vezettek, két detektív letaróztatta az orvosnővendéket, minden részlet pontosan egybevágott, csak az volt a bökkenő, hogy emberem a kérdéses éjszakákra tökéletes, kifogástalan alibit tudott igazolni.”

Két újabb gyilkosság történt és ekkor Sir Henry oly erőfeszítéssel dolgozott, mint addig és azóta a világ egy rendőrsége sem.

Az egész londoni rendőrlégénység egyharmadát felváltva detektívekké alakították és polgári ruhába öltöztették. A kötelességtudó és ügyes emberek ezreinek nem volt egyéb dolguk, mint Whitechapel utcáin felkúns nélkül sétálgatni, kémkedni, minden egyes prostituáltat folytonosan követni, mihelyt férfi kísérlője volt.

Hiába volt minden. Egy éjjel ismét két meggyilkolt asszonyt találtak más helyen és más időben. Az egyik holttestet a Bemers utcában, a másikat a Mitre-Square-en találták. Az egyik áldozatot sok rendőr ismerte és ha a gyilkos őt az utcán szólította volna meg, már rég a rendőrség kezében kellett volna lennie. A rejtély mindég borzalmasabbá lett.

Pár perccel a holttest felfedezése után — folytatja Sir Henry — a tett színhelyén voltunk.

Mialatt mi a Mitre-Squaret kutattuk át, legjobb detektíveim egyike, Mr. Halse, a ronda és sötét Goulston-utcaá rohant, hogy ott gyanús alak után kutasson. Hirtelen szemébe ötlök egy a földön fekvő rongydarab; az alig félórával előbb meggyilkolt leány szétszaggatott kőtenyének egy darabja. Az összehajtott szövetdarabra krétával a következő szavak voltak írva: „A zsidók nem azok az emberek, akik eltűrik az ok nélküli gyűlöletet.”

Azonnal jelentést tettem a rendőrfőnöknek a roppant fontosságu leletről, amely véleményem szerint a tettest kezeimbe juttatta volna. Néhány peremulva előrobogott a rendőrfőnök kocsija. A rendőrfőnök megtekintette a rongydarabot, elsápadt és azonnal elrendelte, hogy a krétával írott szavakat mossák ki. Tiltakozásomra kijelentette, hogy így kell cselekedni, ha csak nem akar Londonban a zsidóság ellen lázadást felidézni. — Az én véleményem szerint azonban ez a rendszabály végzetes tévedés volt, aminek következtében Jackot, a hasfelmetszőt nem sikerült és sohasem fog sikerülni felfedezni.”

Sir Henry különben később azon meggyőződésének adott kifejezést, hogy a tettes semmi esetre sem volt zsidó és a különös szavak csak épen arra valók voltak, hogy a zavart teljessé tegyék és minden nyomot eltüntessenek. A felirat annyit mindenestre bizonyít, hogy a tettes intelligens és éleslátású férfi volt.

— A kalocsai érsek állapota. Várocsy érsek ereje fokozatosan gyengül. Gyomrá, amely eddig jól működött, most szintén elromlott. Az érsek állandóan eszméletlenül fekszik.

— Szabadságol iskolagazgató. Boros Vida az aradi állami főreáliskola érdemes igazgatója, aki több évtizede áll az intézet szolgálatában jövő évi január hónap végéig szabadságot kért a kultuszminisztertől. A szabadságot megkapta a távollétben Jancsics Ferenc helyettesíti.

— A vesztőhely rendezése. A vesztőhely megváltása után annak végleges rendezése, a vértanúk emlékéhez és a nemzethez való méltóvá tételére tudvalóval a város Barabás Béla dr. elnöklete alatt bizottságot küldött ki. A bizottság először november 8-ikán fog összejönni és tanácskozik a munkálatok megkezdése felett. Először is a hamvak megkeresésének, kiásásának és a mauzóleum felépítéséig történő ideiglenes elhelyezésének gondja vár a bizottságra és csak azután kerül a sor a többi munkálatokra. Valószínű azonban, hogy a bizottság már ezen az ülésen fogja elkészíteni a parkírozás, mauzóleum-építés stb. tervezetét is. Amennyiben a viszonyok mezenyedik, a kiásási munkálatokat már a jövő hóban megkezdik.

— Humánus mozgalom. Följegyzésre méltó mozgalom magindtásán fáradozik most Lukácsy Lajos törvényhatósági bizottsági tag. Az akció célja, hogy közadikozásból tanügyi alapítványt létesítsenek nem s szívó, áldozatkész aradi polgárok. Lukácsy terve ez: Tudvaló, hogy Aradvármegye törvényhatósága kezelésében van egy ugynevezett „Bibics-öszöndij”, a melyet szorgalmas tanulók kapnak meg. Az öszöndíjat, amely elég tekintélyes összeg, közel ötven ma már jómódu aradi polgár kapta meg akkor, amikor itt középiskolai tanulmányukat végezték. Ha ezek a most jó sorban élő aradi polgárok ezer koronát adnának iskolai célra, akkor csaknem ötvenezer korona gyűlnék össze. Ebből pedig szegény, szorgalmas középiskolai tanulók számára tanulmányi alapot lehetne létesíteni. Lukácsy azt hiszi, hogy mozgalmá eredményre vezet, mert a Bibics-öszöndij egykori élvezői az életben tanúsított szorgalmuk segélyével olyan szép vagyont szereztek, hogy nagyobb anyagi megterhelés nélkül áldozhatnak e nemes célra ezer-ezer koronát.

— Salacz Béla temesvári törvényszéki elnök nyugalomban. Temesvári tudósítónk jelenti, hogy Salacz Béla, a temesvári törvényszék elnöke, az igazságügyi pályán töltött és munkában, eredményekben gazdag négy évtized után legközelebb nyugalomba vonul. Ugy hírlik, hogy Salacz Bélát ez alkalommal a király a kuriai birói oimmal fogja kitüntetni.

— Visszavont petíciók. Budapestről jelentik: A zsolnai mandátum ellen beadott petíciót az ellenzéki pártok kívánságára ma visszavonták. — Szegvárról jelentik: Pallavicini György örfőfő pártönkivüli képviselő szegvári mandátumát a kisebbségben maradt Mezői párt petícióval támadta meg. — A párt nagy erőfeszítéssel szedte össze ehhez a körleiben a szükséges aláírásokat. De amikor az aláírók megindultak, hogy az ilyen petíciótadás rengeteg kiadással jár, aminek egy jó része a nyakkukba szakadhat, egy részük meggondolta a dolgot és lemondott a mandátum-megtámadás kétes díszségéről. Így vonták vissza négyen az aláírásukat. Aki aláíróként megmaradt, erre határidőt kaptak a Kuriától az aláírások kiegészítésére. A határidő azonban letelt anélkül, hogy újabb aláírók jelentkeztek volna és a Kuria most már a kérvényt véglegesen visszautasította.

— Halálos repülés. Pétervárról jelentik: Maczievics Leó 32 éves százados tegnap délután egy Fahrman-féle biplánon a pétervári árodból felszállt. Már mintegy 500 méterig emelkedett, amikor a motor hirtelen felmondta a szolgálatot és a repülőgép lezuhant. Az aviatikus szörnyet halt és holttestét a felismerhetetlenségig megcsontkított állapotban húzták ki a romok alól. Maczievics néhány nap előtt Stolypin miniszterelnökkel szállt föl és az a felszállása kitűnően sikerült. A tegnapi szerencsétlenség a nézők több ezernyi tömegére mély benyomást tett. Sokan, amikor a lezuhánást látták, páni félelemmel elmenekültek a repülőtérről.

— Kolera Törökországban. Konstantinápolyból jelentik, hogy Törökország igen sok városában egyidejűleg lépett fel a kolera járvány és már eddig is több ezer halottja van.

— Eljegyzés. Tegnap jegyezte el özv. Francz Karoyné leányát, Irmuskát Kraemling János m. kir. honvédfőhadnagy. 3813

— Kell Manó cég ajánlja országos hírű ruhadiszeit. Telefon szám 673. 632

— Wiener dr. tanulmányuton. Wiener Gyula dr. előkelő aradi fogorvos, mint minden esztendőben, úgy az idén is külföldi tanulmányutára indult, hogy a nálunk még nem alkalmazott modern fogművészeti újításokkal ismerkedjék meg, költségeit és fáradságát nem kímélve. Most a leghíresebb külföldi foggyógyászhoz, Riegner dr. boroszlói egyetemi professzorhoz utazott, aki a legnagyobb szívéllyességgel engedi meg, hogy az előkelő aradi fogorvos magánprakszisában elejtéttbassza az ő legújabb módszereit. Boroszlóból Berlinbe megy Wiener dr. és ott folytatja tanulmányait.

— Halálozás. Mikolay Lajos nyugalmazott uradalmi felügyelő 70 éves korában Budapesten meghalt. Holttestét Orosházára szállították és ott helyezték örök nyugalomra. Mikolay egyik legközelebbi rokona hadnagyi rangot viselt a szabadságharc idején és az 1849. évi február 8-iki aradi utcai harcban esett el hősi küzdelem után.

— Hendi Ödön, született Szojka Emma 50 éves korában ma Aradon a Koasuth-utca 47. számú házában meghalt. Október 9-én délután 8 órakor temetik a felsőtemetőben levő családi sírboltba. Halála előkező aradi családokat döntött gyászba.

— Sikeres repülési kísérlet Aradon. Bokor Mór aradi aviatikus, aki a huszárgyakorlótéren már hosszabb ideje kísérletezik saját rendszerű biplánjával tegnap délután hat óra tájban sikeres repülési kísérletet végzett. Sármezey Endre, a Benoid-gyár elnöke, Lészai Ottó vezérigazgató és több huszártiszt jelenlétében Bokor gépével négy méter magasságba emelkedett és vagy háromszáz méternyi utat tett meg a levegőben. A leszállásnál azonban a gép egy kissé megsérült, aminek helyrehozása három-négy napi munkát fog igénybe venni. Bokor kísérleteinek színhelyét legközelebb a esélai erdő melletti rétre fogja áttekinteni.

— Állatjárat Aradon. A Neuman Testvérek aradi cég által Lugoson vásárolt több ökörrel az aradi hatósági állatorvos száj- és körmfáját állapított meg. Ezért az aradi állatpiacon kimondották a 9 napi zárlatot. Aradról kivinni, vagy ide hozni hasított körm állatot egyelőre nem szabad.

— Színész-aviatikus. Faludi Károly, a pécsi színész a merre eddig megfordult, mindegyik kísérletezett a repüléssel. Aradon, Nagykanizsán, Sófokon és Pécsen is próbálkozott aviatikusá előlépni. Ugyilátszik a nagykanizsai közönségben meleg partfogó talált Faludy. Nagykanizsán ugyanis gyűjtést indítottak, hogy lehetővé tegyék Faludinak a repüléssel való kísérletezést. Az eddigi gyűjtés eredménye 952 koronát tesz ki. Faludit a napokban várják Nagykanizsára, a mikor megkísérli a felszállást.

— Az udvari fényképész kalandja. Kellemetlen kalandja volt Debreceben az ismert nevű Letzter József udvari fényképésznek. Tegnap éjszaka esendőrök hatoltak Letzter lakásába és felmutatták a szeged 46. gyalogezred parancsnokságának elfogató parancsát, mely szerint Letztert, mint öt év óta körözött katonaszökevényt, le kell tartóztatni. Letzternél éppen családi ünnepély volt, mikor a esendőrök beléptek lakásába és felszólították, hogy kövesse őket. Letzter, aki tudta előre, hogy tévedésről lehet szó, a két esendőrrel a rendőrség bünygyi osztályára ment s okmányokkal igazolta, hogy ő a 46. gyalogezred tartalékos hadnagya. A esendőröknek azonban ez nem volt elegendő. Másfél óráig tartott, amíg végre több tekintélyes debreceni ember igazolta, hogy Letzter nem azonos a körözött katonaszökevényvel. Erre aztán szabadon bocsájtották.

— Gyűjtogatás rövid zárlattal. Szombathelyről jelentik: A maga nemében talán igazán egyedül álló bünygyben folytat nyomozást a szombathelyi rendőrség. Az a gyanu merült fel, hogy a szombathelyi vasúti állomás épületét fel akarták gyújtani, még pedig mesterséges rövidzárlattal. A vasútiállomás épületében egy idő óta észlelték, hogy a vezetékek nem működik kifogástalanul. Az állomás északi részében egyáltalán nem égtek a lámpák, máshol pedig folytonosan szikrák ugráltak és lángok csaptak ki a vezetékekből. Utána néztek a dolognak és akkor sült ki, hogy a padláson valaki mesterségesen rövid zárlatot idézett elő. Minthogy ezt csak hozzáértő ember csinálhatta, a rendőrség letartóztatta Verhás József bádgoslegényt, aki pár nappal ezelőtt a vasútiállomáson dolgozott. Verhás azt vallotta, hogy ő önmagát akarta megvillanyozni és ezért egy drótot tett a vezetékre, nem tudva, mily következményekkel jár ez a dolog. A rendőrség kiadta Verhásat az ügyességségnek és most ez nyomoz, mi oka lehetett Verhásnak arra, hogy felgyújtja az állomás épületét.

— A ménesi m. kir. vincellériskola mai lapunkban pályázati hirdetményt tesz közzé. Erre a valóban fontos hirdetményre külön is felhívjuk a közönség figyelmét.

— A férjgyilkos asszony házassága. A napokban egy aradi parasztaasszony jelent meg az anyakönyvvezető hivatalában és elmondta, hogy egyik régi férjismertőse feleségül akarja venni. Az adatok előadásából kitűnt, hogy ez az asszony 15 évet ült Máriacosztrán, mert megölte az urát ama férfi miatt, akihez most feleségül akar menni.

— Én magát nem adhatom össze — mondta az anyakönyvvezető, — mert a törvény nem engedi meg, hogy magát elvegye az a férfi, aki miatt megölte az urát. Ha be tudja bizonyítani, hogy az a férfi nem játszott közre az ura meggyilkolásánál, akkor összeeshet-hetem.

Az asszony nem próbálta erőszakolni az esketést. Felhuzta a vállát és egykedvűen mondta, amikor kifelé indult:

— Ha nem lehet, hát az se baj. Akkor majd élünk — bagóhiten.

— A véletlenül elsült fegyver. Sulyos kimeneteli szerencsétlenség híre érkezik a temesmegyei Hosszuszó községből. Mité Páter ottani lakos tegnap vadászatra indult. Vele ment mostobafia. Marosy György is. Az ajtó kilincsében megakadt Mité fegyverének ravasza, a töltött fegyver elsült és a golyó a fu jobb karjába hatolt, szétrombolva a csontot. A sulyosan sebesült legényt a lippai kórházba szállították, a hol megállapították, hogy a szétromosolt kar le kell vágni. A sebesült legény nem akarta leváratni karját. A temesvári kir. ügyesség elrendelte a vizsgálatot.

— Levélbélyegek — aradi képekkel. A képes levelezőlapoknak általánossá vált divatját újabb dolog váltotta föl: a képes levélbélyegek kultusza. Egy-egy város szép részleteinek, szobrainak, utcá- és térrészleteinek miniatűr fotográfiáival ellátott, csinos alakú levélbélyegeket készítenek, amelyekkel a levelek, levélborítékok, levelezőlapok fejét díszítik s így egy-egy levél, vagy boríték a képes levelezőlap, a kedves emlék új formáját mutatja. A képes levelezőlapoknak külföldön mind jobban hódító szokását Aradra egy aradi kereskedő-egyesület vezette be, még pedig egy jelentős, minden aradi ember rokonszenvére érdemes céljára. Az Aradi Kereskedők Köre aradi látképes levélbélyegeket készítettett, amelyek Aradnak harminchat részletét tüntetik föl. Tizenkét ilyen izléses aradi látképes levélbélyeg alkot egy csoportot s egy-egy ilyen csoport ára 20 fillér. Az aradi látképes levelezőlapok elárúsításából fenmaradó tiszta haszon az aradi kereskedők háza építési alapjának gyarapítására szolgál s ezért az aradi kereskedők teljesen önzetlenül vállalták el azok elárúsítását. A látképes bélyegek minden aradi papír- és könyvkereskedésben, továbbá egyéb üzletekben is kaphatók.

— A legtöbb közönséges hashajtó az a tulajdonsággal bír, hogy még állandóan nagyobbodó adag használatával mellett is folyton vesztit hatásából. Az oly sok orvos által dicsért Ferencz József-keserűviz kitűnő oldó és hashajtó hatása ellenben még huzamos használat esetén is mindig egyforma marad.

A valódi Ferencz József-keserűviz a belet görcsök nélkül mossa ki, az étvágyat fokozza, anélkül, hogy a gyomrot bármiképp megterhelné. Ezen kiváló tulajdonságaiért a bécsi általános kórházak V. orvosi osztálya beírató kísérletezés után megállapította, hogy

„a Ferencz József viz a „keserűvizek“ leghívatottabb képviselője.” 258—IV

— Köszönetnyilvánítás. Október 6-ika alkalmából Aradvármegye alispánja, Nagys. Dálnoki Nagy Lajos szíves volt az agghonvédek segélyezésére 50 koronát utalványozni az adóhivatalnál kifizetendő kamat (rendelkezési alaptól), a Rákóczi-társaságnak, amely egyet szíves volt az agghonvédekét október 6-án a Magyar Király vendéglőben ebéddel megvendégsélni. Továbbá Weiss Mór és Groszmann Samu kereskedőknek, kik adományokkal a külön segélyezéshez szinte hozzájárultak. Az agghonvédek halás köszönetét fejezi ki az egyet elnökség. Jankó Mihály.

— Öngyilkosság október 6-ika miatt. Szegedről jelentik: Bittó Ferenc 28 éves gardálkodó, Bittó Ferenc ismert halászmester fia szerdán délután a Stefánia-sétányon öngyilkosságot kísérelt meg. A kultúrpelota mögött Browninggal mellbelőtte magát. Eszméletlen állapotban szállították a kórházba, ahol megállapították, hogy a golyó életveszélyes sérülést ejtett. A fiatal ember végzetes tettének oka a sértett ambíció. Bittó sokat szerepelt a hazafias ünnepeken. Az idén azonban kihagyták a programból, amiben az érzékeny lelkű ifjú mellőzést látott. Ezt annyira a szívére vette, hogy halálra szánta magát. Bittó hozzátartozóihoz levelet intézett, amelyben bocsánatot kér tettéért. Állapota annyira súlyos, hogy nem biznak éleibenmaradásához.

— Rendőri hírek. Suklán József 66 éves ezüstműves cigány tegnap délután szobájában dolgozott és pálinkát akart inni. Véletlenül a kémsavoldatos üvegből huzott egy tisztességes kortyot. Súlyos belső sérüléseket szenvedett. Othon ápolják. — Sándor Ilona kéjné ma reggel szublimátpesztillát feloldott denaturált szeszen és azt megitta. A kórházba szállították súlyos sérüléssel. Tettének okául szerelmi bánatot emleget.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban október 8-án a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Kojedán Sándor fékezőnek Sándor nevű fia, Süttő János béresnek Julianna nevű leánya, Tassin János fuvarosnak Gergely nevű fia, Lupó János napszámosnak György nevű fia, Lányi Béla máv. hivatalnoknak Géza nevű fia. Meghalt: örv. Demeter Lajosné 42 éves napszámosné, Takács Sándor 51 éves üvegességéd, Kriszán Györgyné 37 éves bádógos neje, Miklós Zsófia 6 hónapos leány.

— Azt már nem. A nyáron történt, hogy Barna Simon bátyánk valamivel többet talált magába szedni a jóból, mint a mennyi elég lett volna, sőt úgy látszik sokkal többet, mert oly mely álomba merült, hogy hozzátartozói halottnak vélték. Ravatalra terítették tehát, meggyújtottak körülötte egy csomó viaszgyertyát s aztán torhoz ültek, melyen már-már nagyon vig kezdett lenni az örökösök hangulata, amikor egyszer csak elsápadt az egész társaság és sikoltozva menekül, ki merre lát. — A rémületet Simon bátyánk okozta, ki felül s aztán kilép koporsójából és se szó, se beszéd, odatelepszik az elhagyott asztalhoz, felkap egy arany vignettás palackot és ... alaposan meghuzza. Ezt látva a társaság egy bennszorult tagja, nekibátorkodik, visztail a helyére és felocsudván az ijedelemből, de még mindig nagy zavarban, azt kérdi az öreg urtól: „Hát bátyámuram nem hótt meg?” Mire Simon bátyánk nyugodtan válaszol: „Ameddig csak a boromat itátok, megmaradtam hóttak, de már az Esterházy cognacomat nem hagyom az ebadta, inkább feltámadok.” 3691

— Női divat újdonságok, úgymint angol és francia toleetek, béli és színházi belépők, menyasszonyi ruhák stb. a legizlésebb kiviteben és jutányos árban készülnek Németh Jánosné női divattermében. Ugyanott szabászati mintarajz iskola intelligens hölgyek számára. Arad, Deák Ferenc utca 30. sz. 3796

— Tisztelettel van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, az őszi takarítás beálltával, hogy porszívó gépezet mindenkinek hozzáférhetővé tegyem, minden órai használati időt egy koronára szállítottam le, egyúttal szíves figyelmébe ajánlva elősmert legjobb minőségű takarító eszközeimet, kefe seprűk, parquett kefék és gépek, porolók, fürdő gyékények, lábtörölők parquett fénymazók s más tisztító szereimet, stb. Kerekess korcsolyák saját árban lesznek kiárusítva, női táskák és más bőrárak nagy választékban kaphatók Hegedűs Gyula üzletében, Aradon, Andrassy-tér 15. 1761

— Figyelemreméltó! Dusan és teljesen új árukkal felszerelt áruraktáramat, tekintettel kezdő helyzetemre, nagyon jutányosan bocsájtom rendelkezésére a n. é. közönségnek, mert céloom: nagy forgalom és kevés haszon. Egyben tudatom, hogy üzletemben újítást tettem, elvállalom teljes kosztümök, pongyolák és blouzonoknak az elkészítését legújabb divat szerint,

nagyon olcsón. Egyszeri bevásárlás meggyőz mindenkit. Becses pártfogást kérve, vagyok kiváló tisztelettel Németh István női- és férfidivat áruház Arad, Andrassy-tér 20. 8615

— Francia likörök legbiztosabb készítésére — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

Nyomatványok beszerzésénél kérjük forduljon lapunk nyomdájához, hol igen méltányos áron, esimes lista kiváltó nyomatványokat készíttünk. Nyomdánk olyan modernül van berendezve, ahol bármily igényeket is ki tudunk elégíteni. Készíttünk névjegyeket, levelepapírokat, borítékokat, számlákat, gyászjelentéseket, bármilyen kereskedelmi és ipari nyomatványokat, könyveket, műveket a leggyorsabbárról a legbiztosabbárrig. Kérjük szükséglet esetén hozzánk bizalommal fordulni.

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyfürrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, közvérsenyél, cukorbetegségnél, vörhenynél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természeti vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóci Salvator-fürrás-vállalat, Budapest, Ródelirakp. 8.

TARKASÁGOK.

(A rossz kép.) Aradmegye egyik községében működő hitelszövetkezetről nagy ünnepély volt. Arcképleleplezési ünnepélyt rendeztek. A szövetkezet 20 évig volt pocakos elnökének életnagyságu festményét leplezték le. Az elnök urnak nagy érdemei vannak a szövetkezet föllendülése körül. Szorgalmasan dolgozott és alkalmilag nem riadt vissza attól se, hogy 30—40 százalékot számítsa a kölcsönök után. Ezért aztán díjmentesen adományozták neki a „vén rabló” becsozó nevet.

Ennek a vén rabló bácsinak az arcképét leplezték le. Persze az ünnepélyre meghívták a szövetkezet nagy adósait is. Az egyik adós megállt a festmény előtt és sokáig nézte azt.

— Ne, mit szól hozzá? — tudakolta az intézet főkönyvelője. — Ugye kitűnően eltalálta a festő az elnök urat?

— Jó, jó a kép — mondta az adós — csak egy valami nem természetes a képen.

— És mi az?

— Nézze kérem, a festményen az elnök ur a saját zsebében tartja a kezét.

(Almatlanság.) Egy aradi újságíró a minap orvost hivatott és keservesen panaszkodott.

— Rettenetes, doktor ur. Nem tudok aludni. Hajnalban jövök haza a szerkesztőségből s egész délelőtti ébren hanykolódom az ágyban. Nem tudok aludni.

— Majd beadok önnek valamit, — szolt szánakozva az orvos.

— Nekem van egy jobb ötletem, doktor ur, — mondta az újságíró.

— Nos?

— Adjon be inkább valamit a szomszédaimnak, mert azoknak a rettenetes lármája nem hagy aludni.

(A modern leány.) Egy aradi kereskedő a minap hazajött Budapestről és négy esztendő, egyetlen leányának egy gyönyörű nagy babát hozott.

— Milyen boldog lesz az a gyerek — dicselkedett az apa a vonaton ismerőseinek.

Amikor hazaért, ragyogó arccal csókolt meg leánykáját.

— Nagyszerű ajándékot hoztam neked, — mondta s kiszedte a csomagból a nagy babát.

A leányka elvette, jól végig mustrálta, aztán pityergő szájjal tette félre.

— Nem kell? — kérdezte az apa.

— Hát csak nem játszok olyan babával, amelyiken tavalyi divatu ruha van.

Uj könyvek.

Nietzsche aforizmak. Az „Übermensch” fogalma megalkotójának nevét már a mi közönségünk is eléggé ismeri, de munkáit még eddigelé jobbra csak a szakemberek forgatják. A Magyar Könyvtár Nietzscht is felvette elterjedt vállalatába, még pedig olyan munkával kezdve a nagy filozofus ismertetését, melyet a teljesen laikus olvasó is megérthet és élvezhet. A „Menschliches, Alzumenschliches” című aforizma-gyűjteményből fordított le egy füzetet. A fordítás igen jeles; Schöpplin Aladár munkája. A füzet ára 30 fillér.

Urban Iván főispánunk arcképét és életrajzát közli a „Magyarország Főispánjai” című évkönyv, melynek díszes kiállítása méltó feltűnést fog kelteni. A pazar illusztrációkkal ellátott kötet nevesekara kikerül a sajtó alól és magában foglalja az ország vármegyei és törvényhatósági joggal ruházott városai főispánjainak biográfiáját. Ugy véljük, hogy ezt a diszunkát, melyben Urban Iván főispánunk kitűnően sikerült művészi arcképe is helyet foglal, — városunk minden közintézményének meg kell szereznie. A fényes kiállítás díszmü megrendelhető Balassa Sándor szerkesztőnél Debrecen, Arany János-utba 20. Egy példány ára 10 korona.

Az orvos diemája. Ez a címe Bernard Shaw legújabb színdarabjának, mely „Orvosok” címmel most szerepel a Magyar Színház műsora s melyet az agilis Magyar Könyvtár máris közébocsátott, legújabb, októberi sorozatában. A népszerű angol drámaírónak ez a műve is olyan, hogy olvasva még sokkal hatásosabb, mint a színpadon. Problémája egyike a legérdekesebbeknek: az emberi élet értéke az orvos szemében. Alakjai pedig: az erkölcsi érzék nélküli, de genialis festő, körötte pedig a lelkiismeretes vagy léha orvosok sokféle típusa, a legsikerültebbek közé tartoznak, melyeket Shaw eddig színrevitt. A „komédia” fordítása Hevesi Sándor avatott tollát dicséri. A kettős füzet ára 60 fillér.

D'Annunzio a Magyar Könyvtárban. Az olasz irodalomnak világhíre vergődő költője a Magyar Könyvtárban eddig csak mint drámaíró volt bemutatva; most mint elbeszélő is sorra kerül, még pedig legsebb munkájának, a Novella della Pescara-nak válogatott elbeszéléseivel. D'Annunzio négy kis remekműve van a füzetben. D'Annunzio nyelve méltó tolmácsot talált a fordítóban, Bolla Ignácban. A füzet ára 30 fillér. A „Magyar Könyvtár” ezzel elérkezett az 596. számhoz; a vállalatról részletes jegyzéket minden könyvtáros ingyen ad.

* Rendkívül érdekes. Pesti élet. Képes riport-könyv. Irta Tábori Kornél, 130 pompás fényképpel. A főbb fejezetek címei: A kik az utcán élnek. Politika az utcán. A szerelmes Budapest. Katonák. A mi rendőreink. Sport és játék. Nyomor és bűn. Pesti vidámságok. Bűn és szerelem. (Budapesti erkölcsrajz Tábori Kornéltól.) 260 oldal. Mind a két könyv ára bérmentve 3 kor. 90 f. Kapható a „Pesti Napló” kiadóhivatalában VI., Podmaniczky-utca 12.

* Gróf Monte Cristo Reneszansza. Regények is lehetnek tetszhalottak és Dumas, a regényírók fantáziadus királya, ha még élne, szemtanúja lehetne az ő Gróf Monte Cristo című regénye újjáéledésének. Mostanában világszerte új és újabb kiadásokban jelenik meg ez a világhírű regény és hogy a magyar olvasóközönség is mennél szélesebb rétegekben ismerhesse meg a századnak ezt a legnagyobb és legérdekesebb regényét, az Uj Idők októberi évfolyamát kezdve díjtalan melléklet gyanánt juttatja olvasóihoz. A lap minden egyes számához egy-egy ívet mellékel, hogy evvel is jelét adja, mennyire kedvébe igyekszik járni előfizetőinek. Emellett továbbra is kitűnően szerkesztett, magas irodalmi színvonalu lappal szolgál közönségének az Uj Idők. Herczeg Ferenc, a felelős szerkesztő mellett, a magyar irodárda jelesei az Uj Időket keresik fel műveik színe-javával. Bíró Lajos új regényit irt „Nyári zivatar” címmel, és egy ötletes, humoros-cikk-sorozat is indult meg az Uj Időkben: „A jogász naplója”, amely, úgy érezzük, népszerűség dolgában legalább is utol fogja érni az olvasóközönség legkedvesebb „Önkéntes naplóját”. Az Uj Idők előfizetési ára negyedévre 4 korona. Munkatársaink kérésre ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrassy-ut 10. szám.

VITA FORRÁS

SÖSKUT VASMEGYE

Biztos gyógyszer: gyomor- és cukorbetegeknek
köszvény hólyag- és vesebetegeknek.

Félpohár VITA-forrás a gyomorerést azonnal megszünteti.

A vállalat tulajdonosa: 2925

„CONSUM” kereskedelmi részvénytársaság

Budapest, VI., Teréz-körút 4. Telefon 10-13.

Főraktár: Nagy Farkas cégnél Aradon.

Kapható minden jobb fűszerüzletben és gyógyszerárban.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Felhívás Arad város kisiparosaihoz. Az aradi kisiparosok egyesülete rövid időn belül kezd meg tagjai részére ipari szaktanfolyamok rendezését, továbbá sikerült az egyesületnek több kiváló tanerőt tudományos és ipargazdaági előadások tartására megnyerni. Felkérjük kisiparos kártyáinkat, mennél tömegesebben iratkozzanak be az egyesületbe. Beiratások és tagdíjkezesetek minden vasárnap délután 3 órakor és minden hétfőn este 8 órakor az egyesület helyiségében, Deák Ferenc-utca 30. szám, sz. udvarban I. emelet (Bonts ház.) Reiner I. Gyula, titkár. Huppert Henrik, elnök.

SPORT.

+ Football-mérkőzés és atletikai verseny. Az A. A. K. sporttelepén vasárnap délután két sportesemény játszódik le. Fél két órakor football-mérkőzés lesz az aradi vaggongyári sportegyesület és a temesvári A. K. csapatai között, ezután az aradi atl. klub háziversenye kezdődik 4 órakor. A football-mérkőzés sportjelentősége abban áll, hogy a kerületi bajnoksáért küzd a két ellenfél; az A. A. K. házi atl. versenyét pedig a répes startokon kívül az teszi élvezetessé, hogy a győzelmek a klubjainak elérésére jogosító standard eredményekhez vannak kötve. Helyárak: Páholy 4 kor., tribün-ülőhely 10 fillér, diák hely 20 fillér. A football-mérkőzés után 20 fillér a belépés díja.

ÜZELGÉSDASAS ES KÖZLEKEDÉS

— Az Aradhegyaljai szőlősgazdák egyesülete Paulison, a községhezánál október 23-án délután 9 órakor 5-ik rendes évi közgyűlést tartja.

Budapesti Ártéktőzsdé.

Távirati tudósítás.

Budapest, október 8.

Amerika 1/8-al magasabb. Kínát, vételkedv kiéltő, 40 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Arad 50 kilométerre, Aradon.

Arad 50 kilométerre, Aradon.

Arad	2 órai
Buza 1910. októberre 10.28	10.21 10.22
Buza 1911. áprillisa 10.43	10.41 10.40
Rozs 1910. októberre 7.53	7.54 7.52
Zab 1910. októberre 7.81	7.82 7.75
Tengeri 1911. májusra 5.52	5.53 5.51
Rozs 1911. áprillisa 7.90	7.91 7.89
Zab 1911. áprillisa 8.30	8.31 8.28

Budapesti értéktőzsdé. (Táv. jelentés.)

— Okt. 8. —

Magyar aranyárjádék 4%	111.75
Magyar koronaárjádék 4%	91.50
Magyar koronaárjádék 5%	81.
Magy. földteherm. kötvény 4%	92.25
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	94.

Magyar nyereséysorsjegy kölcsön	224.
Tiszasszab. és szegedi sorsjegy kölcsön	155.
Osztrák járadék papírban	93.10
Osztrák járadék ezüstbe	96.75
Osztrák járadék aranyban	115.50
Osztrák koronaárjádék 4%	93.10
1860. évi osztrák államsorsjegy	170.
Osztrák-magyar bankrészevény	18.55
Magyar hitelbank-részevény	85.25
Osztrák hitelintézet részvény	869.
Osztr.-magy.-államvasúti részvény	761.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.07
Német birodalmi marka	117.25
London vista	240.40
Paris vista	95.22
20 markas arany	23.50

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Okt. 8.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos új	9.15 — 9.20
78	9.25 — 9.30
77	9.35 — 9.40
76	9.45 — 9.50

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos új	9.05 — 9.10
78 új	6.65 — 6.70
Árpa új	6.50 — 6.55
Zab új	7.30 — 7.35
Tengeri régi	5.60 — 5.65

Budapest kőbányai sertéskezelés.

— Okt. 8. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 147—49 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig — fillérig; fiatal könnyű páronként 240 kilogrammig — fillérig; fiatal könnyű páronként 240 kilogrammig — fillérig.

Sertéselészeti: Okt. hó 5. napján volt kassza 33870 darab, okt. 6. napján behajlatott 141 darab, okt. 6. napján elszállított 760 darab, okt. 7. napjára maradt készletben: 33214 darab.

A hízott sertés üzlet irányzata kellemes.

Feltétele szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1910. évi október hó 9-én:

Délután 3 1/2 órakor megszüntelt helyárakkal:

A kornevillei harangok.

Operette 3 felvonásban. Szövegét írták: Clairville és Gabriel. Fordította: Rákosi J. Zenéjét szerző: Planquette R.

SZEMÉLYEK:

Henry	Ladizlay J.	Jean Grenis	Cseh Ferenc.
Gáspár apó	Heltai Jenő.	Szerpolette	Dióssy Nusi.
Beily, bíró	Polgár S.	Germaine	Zalay Margit.
Jegyző	Kalcsár L.	Egy matróz	Szaró S.

Kezdete délután 3 és fél órakor.

Este 1/2 8 órakor, rendes helyárakkal:

C) bérlet.

C) bérlet.

A g é s á k

vagy:

Egy japán teaház története.

Nagy operette 3 felvonásban. Írta: Owen Hall. Zenéjét szerző: Sidney Jones. Fordította: Fáy J. Béla és Makay E.

SZEMÉLYEK:

Reginald	Ladizlay J.	Mimoza	Wlassák V.
Bonville	Va. s. Jenő.	Molli Seamora	Dióssy Nusi.
Cunningham	Halmay Béla	Julietta	Zalai Margit.
Vun-Chi	Polgár S.	Lady Constans	Benkőné P.
Imari márk	Vasváry Jenő.	Worthington	Lászy Etel.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. okt. 9-én, vasárnap:

1. Razzia a levegőben. Humoros. — 2. Aranyember. Humoros. — 3. Battlerék idomítása Tanulságos. — 4. Medvevadász. Humoros. — 5. A hírnök. D. áma. — 6. Zenelecke. Színes látványosság. — 7. A titkos rendőr. Humoros. — 8. Vitális, az utolsó bihari rablógyilkos.

Előadások 3 órától kezdve.

Utolsó előadás este 10 órakor.

Helyárak: I-6 hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

NYILTTÉR.

Limbek János és fia

első magy. kir. szab. érekeperső-gyára és temetőrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Handl Ödön a maga, úgy gyermekei János, Vilma férjzett, Mattuschek Józsefné, Irén, Margit és Ödön, veje Mattuschek József, valamint az alulírottak nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatja a forrón szeretett és felejtethetetlen jó feleség, illetve édesanya, anyós, testvér, nagyanya, sógornő és rokon

Handl Ödön né,

szül. Szojka Emmánáé,

folvó évi október hó 7-én, d. u. 1 órakor, életének 50-ik és boldog házasságuk 31-ik évében, a haldokló szentségének ájtatos felvétele után történt jobblétre szenderült.

A boldogult földi maradványai f. október hó 9-én, d. u. 3 órakor fog-nak Kossuth-utca 47-ik számú házban a rom. kat. egyház szertartásai szerint be-szenteltetni és a felf. temetőben lévő családi sírkertben örök nyugalomra té-tetni.

Az engasztelő gyászmise-áldozat az elhunytak lelki üdvéért október hó 11-én d. e. 8 órakor fog a főt. minorita atyák szentegyházában az egek Urának bemu-tattatni.

Aldott legyen emléke!

Arad, 1910. okt. hó 7-én.

Bő-zörményi Gézáné szül. Szojka Matild, Maresch Gyuláné szül. Szojka Jusztn, Szója János, test-véréi. Özv. Rajkay Józsefné, nagynője. Balla Alajosné szül. Rajkay Iona, Solyomán Ilésné szül. Rajkay Izabella, unokatestvérei. Bő-zörményi Géza, Maresch Gyula, Handl József és neje sógorai és sógornője. Bő-zörményi Matild, Bő-zörményi Géza és neje, Bő-zörményi Béla, Bő-zörményi Árpád, Bő-zörményi Laci, ifj. Maresch Gyula, Maresch Jusztn, Maresch Matild, Maresch Béla, ifj. Zimmermann Karoly és neje, unokahúga és öccsei. Mat-tuschek Ivánka, unokája.

Szíves tudomására hozzuk a nagyérdemű közönségnek, hogy nagymennyiségű

partie porcellánt

raktározunk be, s így módunkban áll talakat, tányérokat, egyéb használati cikkeket s poharakat a legolcsóbb árban árusítani.

Kiváló tisztelettel

Rauch és Szatmári,

Arad, Józseffőherceg-ut 9. szám.

A világ legelegánsabb, legszebb, leglaposabb és legpontosabb órája

„Schild Frères Co” Granges Schweiz.

Aradon csakis

Weinberger Ferenc, Grallert és Fia és Assael H. és Fia
uraknál kaphatók.

FEHER KERESZT-szálloda!

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy az őszi idény beálltával konyhamban a legnagyobb igények kielégítésére megrendeléseket bármikor és minden előleges bejelentés nélkül módomban van a legnagyobb pontossággal kielégíteni.

A halfajok legnemesebbjeiből minden másnap tiszai és balatoni halakat kapok. Mindennemű vad. Saját módszerem szerint hizlalt szárnyasok, valamint fiatal hizlalt göböllyusok állandóan készletben tartok. Amidőn bátorodom fentiek a n. é. közönség szíves tudomására hozni, tisztelettel kérem szíves pártfogását.

BRAUN GUSZTÁV,
szállodás.

Vasárnap, október 9-én

a 33. gyalogezred zenekara

Zellner Sándor karmester ur személyes vezése mellett

hangversenyez.

Fiatal szopós

angol bárány,

nagyságos Kintzig János ur tövisgyházai uradalmából

hétfőtől kapható

kilónként 1 kor. 20 fillérért

Glück Károly és Testvére

huscsarnokában.

Dr. HALÁSZ-féle törvényesen védett

SANITOL

száj és fogápoló szer

Tökéletes, megbízható, a modern foggyógyászat elvei szerint készült, szájhygiéne összes követelményeinek megfelelő, komolyan hasznos, értékes hazai szakorvosi készítmények. Egyetemi tanárok és az ország legjobb fogászorvosai által használva és ajánlva. Használatuk megátalja a fogromlást, a fogak ideális tiszták lesznek, a száj- és toroktől minden erjedési folyamatot távol tartanak, amiért különösen áldásos a használatauk gyermekeknek a hevenyfertőző betegségek elkerülésére. Ujdió, kellemes szájíz!

Kapható használati utasítással Vojtek és Weisz droguériájában Aradon. Nagy üveg szájvíz 2 K., kis üveg 1.20. Fogpor 1 K. Ideális szép és jó fogkefék 1.40 K. 2724

Aradon kapható: Vojtek és Weisz droguériájában 6665

Hölgyközönség

szíves figyelmébe!

Legolcsóbb árak!

Kizárólag

elsőrendű gyártmányok

mindennemű

311

bel- és külföldi pipere

különlegességek és

háztartási cikkekben.

Arcz-cremek,
Hölgyporok,
Kézfinomítók,
Szappanok.

Hajfestékek,
Hajvizek,
Hajporok,
Brillantínok.

Illatszerek,
Illatos porok (Savohat),
Kölni vizek,
Szoba illatok.

Hajkefék,
Hajtük,
Fésük,
Hajgöndörítők.

Fogkefék,
Fogpaszták,
Fogporok,
Szájvizek.

Körömpaszták
Körömaillok
Köröm vizek,
Köröm ollók, reszelők és políroerek

Legfinomabb angol rumok és orosz teák,
francia cognac, likörök és liköreszenciák,
valódi hollandi cacao porok, gyermek-tápszerek és huskivenatok.

Szivacsok, szivacsahlók és mosdóruhák,
parketpaszták, parketviaszok és fényesítő
kefék, ruha, fém, cipőtisztító szerek, stb.
Gummiárak, kötszerek és betegápolási cikkek.

Hánzu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer J.-u. 2.

Városi és megyei telefon 455. sz.

Herczeg Róza

elvéllal

ének- és zongora tanítást

a legmagasabb kiképzésig.

Magánéneket egyes, valamint csoport órákban, házbán és házon kívül.

Értekezhetni: Szabadságtér 13. sz. II em. ajtó a. Délelőtt 11-12-ig. 3433

Angol, francia, német, olasz

nyelvből alapos és legújabb módszer szerinti oktatást nyújt kezdők és haladóknak házbán és házon kívül

Kosztolányi Imréné,

Szabadságtér 13. sz. I. em. 14. ajtó.

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya, Chór- és dús lithion-tartalmú ásványvíz.

Kiváló vegyősszetételű kővetkeztében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok esetében, valamint cukorbetegségeknek, csúszos bántalmaknak, továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgató: Budapest, IV. Ferencz József-rakpart 22.

● ● Kúthozzájárulás: EPERJES. ● ●

Főelárusítók Aradon: Dör Gusztáv, a városháza szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268

Fejér Gyula, telefon 71. sz. - 281

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK

heti kimutatása.

Hivatalos helyiség Szabadság-tér 7. sz. I. em.

Telefon 394. sz.

Telefon 394. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9-1 óráig.

Vidéki megkeresésekre — azoknak, a kik a körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk.

1910. október hó 8.

Keresünk:

Aradra: gyors- és gépirónót.

Vidékre: egy kereskedelmi iskolát végzett gyakornokot, 6 fűszer, rőfös és rövid, 2 vas és fűszer, 4 rőfös és divat és 6 vegyes szakmabeli magyar, román és részben német, tót és szerb nyelvismerettel bíró segédet.

Alánlunk:

Több évi gyakorlattal bíró irodistanót, 4 fűszer és csemege, 2 vegyes, 1 vas és fűszer, 3 fűszer és rövid, 1 rőfös szakmabeli segédet és 1 tanoncot.

Az elhelyezés teljesen díjtalan; az Aradi Kereskedők Köre tagjai előnyben részesülnek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA 301

Klein Sándor, Keppich Zsigmond,
titkár. igazgató.

Következő
ujdonságok
érkeztek

KERPEL IZSÓ

90,000 kötetes
kölcsonkönyvtárába

Zsoldos Dezső: Highlife: nők a kulturában.
Tonelli Sándor: Angolok és amerikaiak.
Caine Hall: A vörös Jazon. Műveltség könyvtára VII: Az ó- és középkor története.
Gréville H.: A milliárdos. Grath H. M.: A szerelem bolondja. Erdős Renée: Norina. A Holnap új versei. Glyn Elinor: A szirteken túl.
Gydings Franklin Henry: A szociológia elvei.
Merriman Seton Henry: A bársony—keztű. Já-nossy Aladár: Emlékiratai. Igazság a Ha-verda pörben. Herczeg F.: Szelek szárnyán.
Tábori K.: Bűn és szerelem. Bölsche: Szerelem az élők világában. Laffadio H.: Kokoró. Egy önkéntes naplója. Palásthy M.: Baccarat Ófel-sege. Szomoró: A nagyasszony. Szomaházy: Mesék a huszadik századból. Vera: Egy leány naplójából. Szikra: Judith. Bataillie, Henry: A botrány. Connan Doyle: Az elhagyott vitorlás. A megrontó szemek. Sanox Lady esete.

Nemethen: Stratz Rudolf: Die Faust des Riesen. Hart Hans: Liebesmusik. Heimbürg: Der Stärkere. Strindberg: Schwarze Fahnen. Herzog: Der Adjutant. Skowronnek R.: Mein Vetter Josua. Lindau Paul: Der Agent. Strindberg A.: Legenden. Klinkowstroem: Das Hohelied des Lebens. Schirokauer A.: Im Schatten. Hart Hans: Vom trotzigsten Sterben. Ballestrem: Um eine Königskrone. Viebig: Kinder der Eifel. Herold: Die Okella. Hart Hans: Das heilige Feuer. Becker K.: Hans im Glück. Dávid: Der Übergang. Karlchen: Fräulein Tugendschön, die edle Gouvernante. Wolters: Verlobungsieber. Busse C.: Lena Küppers. Höcker P. O.: Die Sonne von St. Moritz. Saager A.: Drei mal hundert Teufel! Schlicht: Der Schwiplateutnant Roda Roda. Milán reitet in die Nacht. France. Auf dem weissen Felsen. Cook W.: Montana.
Kölcsondíj havonként 1 korona 20 fillér vagy kötetenként fizetve 8 fillér.

háló s a leggyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcson tárába

is meglepő szép
ujdonságok érkeztek:

Zeneműkölcson tári díj havi 1 kor. 40 fill.,
vagy fizetemenként 14 fill.

Legujabbak: Rubens: Balkáni hercegnő. Jaraó: Muzikus leány. Scott M.: Nem, nem. Zerkovitz: Látja maga milyen... Hull: falevél. Weiner: Miért nem tudok találni... Erb: Mária. Ehrlich: Moni vegyél nekem egy monoplánt. Fráter L.: Miért nem születettél a mi faunkba... Biró uram... Weiner: Zsurszírén. Szendy: Hej: Jucza Panna. Delmet: A kis masamód Nelson R.: Duda kis-asszony. Lehár Ferenc: A luxemburgi gróf. Csokonai: Cabaré. Frigyes: Dalok a hervadásról. Erdély: Hóvirágok. Fábian: Két dal. Gelén: Pomázi nóták. Bella: Négy magyar nóta. Győre: Hóvirágok.

Egyes könyvek és egész
könyvtárak vétele; könyv-
tárak kiegészítése és
berendezése

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű és papír-
kereskedése Aradon.

381

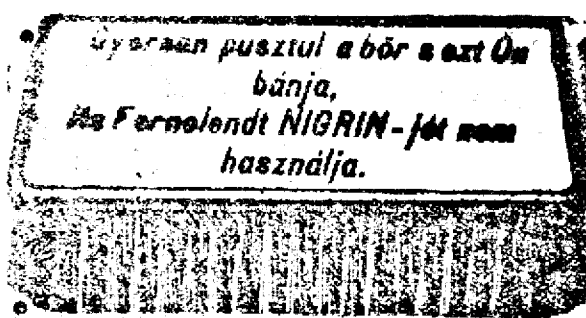

6783

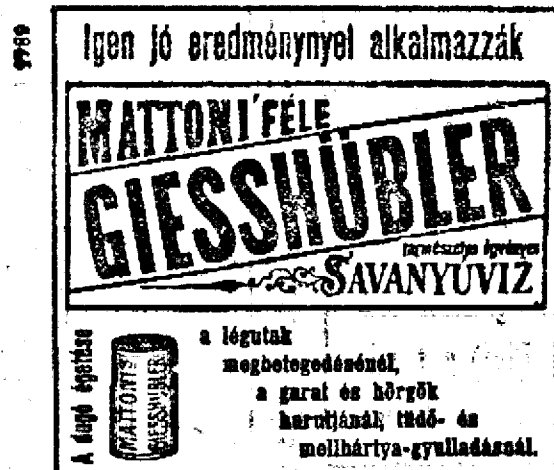
NOXIN

Minden jobb üzletben kapható.
HOCHSINGER TESTVÉREK BUDAPEST.
Főraktár: Aradon: LORENZ KÁROLY úrnál,
Fray-utca, Mátyás-templom mellett. 6703

6835

A legújabb

a legutak
megbetegedéseknél,
a garat és hörgők
haragjánál, tífus- és
mellhártya-gyulladásnál.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótlék

egy régióknak bizonyult láziszser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult közszenyvel, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt be-vásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.—és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest. Dr. Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlanhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

3717

Figyelmeztetés!

A Schicht
szarvasszappan
valódi csakis a
Schicht

névvel és a „szarvas” véd-
jeggyel!

6597—1.

A lehető
leggyorsabban
tisztít fáradság
nélkül.

A világ legjobb
tisztítószer.

Kapható Aradon: Braun N. A., Dalmel Lajos, Dürr Gusztáv, Fejér Gyula, Guttmann Samu, Házsi Nestor, Hegedűs Gyula, Lázár Gyula, Meer Mór, Nagy Farkas, Németh J., Szabó Albert, Steinitzer N., Weiss Dávid, Rothstein Mór.

8682

Globin

a legjobb
cipőfisztyószer

6305 - VII

Eladó

családi okok miatt házzal együtt
egy nagyon jó forgalmu

fűszer kereskedés

italmérési engedéllyel és trafikkal
A közeli községekben nincs üzlet.
Bővebb felvilágosítást nyújt a tulajdonos: 3811

BENJÁMIN JAKAB
Szuszány, Aradmegye.

Öreg, Aradhegyaljai,
paulisi 1898. évtől ugy
fekete mint asztali
és pecsenye 3620

boraimat,
bármely minőségben
eladom.

Antonovits György,
Lippa, Temesmegye.

726—1910. g. sz.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széké a város közönsége részére az 1911-ik évben szükséges Petrozsényi és farkasvölgyi darabos és akna készítés és magyar pirszen szállítására 1910. október hó 24-én d. e. 10 órakor versenytárgyalást tart.

Az ajánlatok lezártan és 200 korona bánatpénznek a városi pénztárban történt előzetes letétbe helyezését igazoló letéti jeggyel ellátva a versenytárgyalás napja előtt a gazdasági tanácsnoknak vagy a versenytárgyalás megkezdése előtt a gazdasági szék elnökének adandók át s csak akkor vétetnek figyelembe, ha az ajánlattevő kijelenti, hogy a szállítási feltételeket ismeri és azokat elfogadja.

Az elkészített ajánlatok, valamint azon ajánlatok, melyekhez a bánatpénzről szóló jegy csatolva nincs, nem vétetnek figyelembe.

A szállítási feltételek és a valószínű szükséglet a versenytárgyalás napjáig a gazdasági tanácsnoknál tudhatók meg.

A tiszti ügyességet a versenytárgyalási feltételek s a mérnöki hivatal a műszaki feltételek elkészítésére felhívjuk.

Arad, 1910. október hó 3-án.

Gazdasági szék

A Bokszei

körjegyzőség
a jegyzői teendőkben
járta **irnok**
ki a román nyelvet is
birja, 1910. november
hó 1-től állandó alkalmazást nyer. Évi fizetés 800 kor. a járlatkezelésből 200 K. valamint természetbeni lakás és fűtés.

Ajánlatok okmányolandók.

Körjegyző.

3809

592—1910. végr. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1910. évi 16956. számú végzése következtében Dr. Glück Géza ügyvéd által képviselt Fehér Zsigmond javára 400 kor. s jár. erejéig 1910. évi szeptember hó 8-án fogantatott kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 720 koronára becsült következő ingóságok, u. m. lovak, kocsik, gramofon stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbíró 1910. évi V. 403/1. számú végzése folytán 400 kor. tékekövetelés, ennek 1910. évi augusztus hó 11. napjától járó 6% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 111 kor. 20 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Csintyén leendő megtartására 1910. évi október hó 25-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kiűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az előverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendelhetik.

Kelt Kisjenőn, 1910. évi október hó 7. napján.

Balassa,

3810

kir. jblir. végrehajtó.

Most jelent meg!

Tábori Kornél

Bűn és szerelem ára 1 kor.

Bohémia 50 f.

Humor a politikában 50 f.

Kaphatók minden
könyvkereskedésben

718—1910. g. sz.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Arad szab. kir. város közönsége folyó évi október hó 17-én délelőtt 9 órakor a gazdasági szék hivatalában zárt írásbeli versenytárgyalást tart az Óvártéren építendő zsilip munkáinak biztosítására.

A munkálatok két csoportba osztatnak:

a) Zsilip építési munka, tolvár szállítása.

b) Centrifugál szivattyú s hozzá szükséges gáz, illetve elektrómotorok szállítása és szerelése.

Minden csoportra külön teendő ajánlat. Az ajánlat zárt borítékban, a csoport megjelölésével f. évi október hó 17-én d. e. 9 óráig a gazdasági tanácsnok hivatalában adandók be.

Azon pályázók, akik Arad városával szerződéses viszonyban még nem voltak, tartoznak megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Az ajánlathoz melléklendő a bánatpénznek Arad szab. kir. város pénztáránál való letéteket igazoló elismervény.

Leteendő bánatpénzül az egyes csoportokra nézve készpénzben, vagy elfogadható értékpapírban.

a) 450 kor.

b) 370 kor.

A feltételek, műszaki leírás és tervek Arad szab. kir. város mérnöki hivatalában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Költségvetési és ajánlati minta ugyanott díjtalanul kapható.

Az ajánlatok csakis a kiadott költségvetési minta felhasználásával adhatók be.

Arad, 1910. szeptember hó 26.

A gazdasági szék.

Legcélszerűbb!

Mindenkinek nélkülözhetetlen

Legelőbb!

A FRANKLIN KÉZI LEXIKONA

mely három nagy nyolcadrésű kötetben rövid és tömör leírásokban tárgyalja az összes tudnivalókat.

Minden cikkét kiváló szakemberek írták, tehát adatai feltétlenül megbízhatók; csak azt öleli fel, amire a művelt embernek tényleg szüksége van s akkora terjedelemben, amennyiben szükséges.

Szövegét száznál több tábla — köztük sok színes — teszi szemléletessé.

A Franklin Kézi Lexikon a magyar közönség mindennapos használatra való, könnyen kezelhető, praktikus és hű tanácsadója.

A három pompás kötet ára 54 korona.

Az I. kötet 1911 elején jelenik meg, a II. és III. kötet rövid időközökben.

Megrendelhető:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy-ut 21. sz és minden könyvkereskedésben

Egy ügyes
kifutó fiu
azonnal felvéteik.

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul a Hajós-féle Anagallin használata által, nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű. Ára egy üvegnek utasítással együtt **70 fillér.** 421

Lab és kézizzadás

azonnal és teljesen elmúlik ha az izzadó részeket „Peppo“-val eceteljük. A mirigyeket kiszáritja, a váladékot megszünteti és tökéletesen szagtalanítja. — Egy üveg ára utasítással együtt **1 korona.**

Poloskák

kiirtása a legmegfelelőbb módon és teljesen „Phenolsav“-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, a poloskának még a petéit is kiirtja. Szaga nem kellemetlen s kezelése rendkívül egyszerű. Egy üveg ára **70 fillér.**

Hajvesztő

„Depillor“. E csodahatású szerrel minden oly helyről, ahol a hajnövesz alkalmatlan, mint az arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. — Ára utasítással együtt **1 korona.**

Ídeális

legjobb, legtartósabb gummi óvszer a „NITER“. A világ legjobb preservativa. — 6 darab egy eredeti dobozban **2 korona.**

Fenti szerek kaphatók az egyedül készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárban ARAD,
Andrássy-tér 22. sz.
a megyeházzal szemben. —

Szülők figyelmébe!

Koronás Áruház

Arad, Forray-utca.

Legolcsóbb bevásárlási
forrása az alanti cikkeknek:

Fogkefe

Nyakkendő

Gyermek cipő

Gyermek ing

Fésűk

Ruhakefe

Harisnyák

Esőernyők

Gyermek kalap

Gyermek zsebkendők

Hajkefe

Zsebkések

Labravalók

Gallér és kézelők

Gyermeksapka

Iskola taska és könyvtartók

Nagy gramophon lemez, 2 oldalos K. 2'40.
Utazó kofferek. Gyermekkoscsik.

Szíves pártfogást kér, kiváló tisztelettel

Eisele János
Koronás Áruháza. 2485

Magyar Benz-Automobilgyár Részvény-Társaság, Budapest.

A legújabb 1910-es modell automobiloiban:

20 HP legelőnyösebb és legjobban bevált városi és kis tura-automobil
35 HP
45 HP
55 HP legkedveltebb tura- és utazó-automobilok
60 HP

6724

Zajtalan járás. ♦ Egyszerű konstrukció és kezelés. ♦ Elpusztíthatatlan anyag. ♦ Legnagyobb biztonság, legelőkelőbb luxuskivitel. ♦ ♦ ♦

Legtökéletesebben berendezett gyártelep külön javító-osztálylyal. — Iskolázott szerelők — Összes tartalékalkatrészek állandóan raktáron.

Magyar Benz-Automobilgyár Részvény-Társaság, Budapest.

Városi iroda: IV. ker., Váci-utca 42. sz. Telefon 161—37.
Gyártelep: VII. ker., Ilka-utca 31. sz. Telefon 168—79.

Alványfa anyag eladás.

Eötvös utcai hidnál külön-
féle méretű gömb fenyőanya-
gok, építkezésekhez igen alkal-
mas, olcsó árban eladó. Bő-
vebbet kint a hidnál

Tóth Lajos,
hidszerelési vállalkozó. 8779

Ügyes kárpitos

olcsón ajánkozik házakhoz dol-
gozni úgy helyben, mint vidékre.

Vidékre árfelemelés nélkül.

Stáhl M.

Bercsényi Miklós-utca 32. 8435

UNGHVÁRY JÓZSEF
SZÉKES ÉS GYÜMÖLCS-ÁRULÓ
CZEGLED (PESTMEGYE)
Nagyobb mennyiségű
nemes gyümölcsfa-
csemete, hogygyümölcsök,
vadonok, Kerti soványok,
sima és gyökeres szőlővesszők
stb. Kaphatók.
Tessék kimerítő árjegyzéket kérni.

Telefon szám 748.

Telefon szám. 748.

Vizvezeték és csatornázás berendező műhely,

hol mindennemű csatornázást, fürdőt, klosettet, szivattyút,
ennek átalakítását, olcsón és pontosan eszközölöm hely-
ben, mint vidéken. 24 évi tapasztalatom,
ugyszintén 14 évi aradi működésem elég biz-
tosíték tisztelt rendelőknek, hogy az elvállalt munkát
szakszerűen és pontosan eszközölöm.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

MÓKOS MÁRTON,

3128 szerelő mester.

Petőfi-utca 4. szám.

Telefon 670—579.

Telefon 670—579.

Mielőtt tűzifaszükségletét

bárhon is beszerezné, kérjen tőlem árajánlatot, mert én nem-
csak hogy a legolcsóbban adom a legjobb minőségű

TŰZIFÁT

hanem ezt saját gőzfűrésszellemmel (ölenként 1 forint.) fel is
vágatom. Azonkívül aprított fát házhoz szállítok. Szíves
pártfogást kér

Novák Péter

Arad, Óvár-tér 10., a fahíd előtt és Teleky-utca 4.
szám. 3148

Megadjuk az alkalmat,

— hogy —

pongyola, bluzok, aljak és gyermek ruha
szükségletét még soha nem létezett olcsó árban szerezze be, a
nagy raktár miatt.

Rövid ideig sorozatos eladást rendezünk.

Pongyola már 3:20-tól feljebb
Bluzok már 1:20
Aljak már 1:80

Iskolai gyermek szövet ruhák már 2:50-től fel-
jebb minden nagyságban.

Nagy választék selyem bluzokban. Megrendelésre kosztümök a
... legolcsóbbtól a legfinomabbig, gyors és pontos munka.

Wittenberger Hermanné ARAD, Szabadság-tér
Hunyadi-utca 1. sz.

Komptoirista,

a magyar és német leve-
lezésben jártas, kerestetik
mielőbbi belépésre, a hor-
vát nyelvet is bírók előny-
ben részesülnek. Szakma-
beliek küldjék ajánlatai-
kat eddigi tevékenységük
és fizetési igényeik feltün-
tetésével 3802

Bäumel, Steiner és Társa

c'gnek

szilviumfőzde, Lugos.

Eladó

Aradmegye Silingia község hatá-
rán fekvő Járkusi tanyán egy 21
katasztrális hold kiterjedésű teher-
mentes prima 3766.

Szántóföld.

Érdeklődők forduljanak

Kovács István

tulajdonos urhoz

Járkusi tanya.

Posta Silingia.

Olcsóbb a szódavíznél.

Járványos időkben ivóvíz helyett ajánlatos egy kitűnő és
olcsó szénsavdus 3780

Ásványvizet inni.

A Mária-Radna melletti Lippafüredi kristálytisza, enyhe

„Apolló” borviz

megfelel minden igényeknek, mert kristálytisza, szénsav-
dus, vasmentes, bakteriummentes.

Jó ásványvizet nem kellene hirdetni,
mert egy próbarendelésnél mindenki meggyőződhetik,
hogy családját megóvhajja mindenféle járványtól és pénz-
takarít meg vele, mivel nem kell többé méreg drága
bel- és külföldi ásványvizet venni, ha a Lippafüredi Apolló
borvizet issza. Kiváló élvezeti ital, a bort nem feketíti.

Kivételes árak Aradon házhoz szállítva palackozásra mellett.

Kétféle kristálytisza „Apolló” borviz . . . 28 fillér

(Patent palackba 40 fillér)

Litros kristálytisza „Apolló” borviz . . . 18 fillér

(Patent palackba 30 fillér)

Féltitros kristálytisza „Apolló” . . . 14 fillér

(Közönséges palackba 10 fillér)

Az üres palackokat bármikor ugyanazon árban visszavesszük.

Megrendeléseket levelezőlappal vagy telefonon elfogad.

1. Az Apolló-borviz lerakat Arad, Magyar-utca 20/a. 2. Korniss Testvérek telefon 501 sz.
3. Az Arad és Vidéke kiadóhivatala. Salacz-utca telefon 22. — 4. Lippafüred részv.
társ. Lippa, telefon 26. sz. Kapható: Hoffmann Ottónál, fűszerkereskedő Szabadság-
tér 20. Telefon 598. Färber Lajosnál, fűszerkereskedő Rákóczi-utca 1—2. Telefon 311.

Drescher és Szilágyi

angol úri szabók

Arad, Asztalos Sándor-utca 1.

Állandó raktár bel- és külföldi szövetekben.

Van szerencsénk a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy helyben, Asz-
talos Sándor-utca 1. sz. alatt a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

angol úri szabó

műtermet nyitottunk.

Sokoldalú tapasztalatunk, melyeket mint szabász a főváros elsőrendű műter-
mében sajátítottunk el, azon kellemes helyzetbe jutottunk, hogy a legkényesebb igény-
eknek is megfeleljünk. Raktárunk tartunk mindennemű bel- és külföldi szöveteket és
belső- és külső a legjobb minőségben, és válasszunk. Mélyen tisztelt rendelők ruháit
díjmentesen vasaljuk. Magunkat szíves Ágyműbe ajánlva, illő tisztelettel

Drescher és Szilágyi angol
úri-szabók.

Hívánk: Fontos és szelíd kérés. — Vidékre meg-
hívásra szívesen mehozzuk.

8145

APRÓ HIRDETÉSEK.

Védjegyzésül kárják a hirdetés alatt levő számokra hivatkozni.

Am apró hirdetések előre fizetendők.

Ha röviden minden szó egyenértékűen 4 fillér, vastagabb betűkkel 6 fillér. — Családot kereső vagy családnak ajánló apró hirdetés 20 szög 40 fillér, mászón 40 szög 4 fillér. — Hirdetést levelezőlapok 30-40 fillérért és 1 koronáért kaphatók lapunk elárultó helyein.

Zálogházból

kiváltott arany, ezüst- és gyémánt-árakat vesz és elad **Farkas Streicher** Arad, Tököl-tér 1. 2974

Különféle

Hordó dugók

(kőris, tölgy és hársfából) a legjobb minőségben és jutányos áron kaphatók. 2007

BAUER GYULA

Arad, Minerita-palota.

Ügyes gépíró

Állást keres, ki már alkalmazva volt. Cím a kiadóban.

Perfekt könyvvelő,

ki írógépén levelez, keres esteli foglalkozást, szíves megkeresések. „Gyors és pontos” jelíggel a kiadóhivatalba kéretnek.

Elárulónót

keresek férfi divat, játék és disz-mű-áru üzletemhez. Előnyben részesülnek, kik már ily minőségben működtek. Reich El., Arad. 8767

Nevelőnőt keres

urt család. A nevelőnőnek egy első elemi osztályon fiút a vizsgára elő kell készítenie. Zongorát vagy francia nyelvet tudók előnyben részesülnek. — Ajánlatok „Nevelőnő” címen a kiadóhivatalba küldendők.

Jókarban levő

női ruhák jutányos áron eladók Kápolna-utca 4. sz. alatt.

Kiadó lakás

a Sárossy-utcában egy 5 szobás földszinti lakás az összes mel-lékkel. Bővebbet Fenyves Károly műépítész irodája nyújt (Kazinczy-u 11.) Ugyanott egy borospince kiadó. 8746

Ház eladás.

Ujaradon a Rozália-utca 9. számú ház szabad kézből azonnal eladó. 8778

Egy intelligens leány

ajánlkozik gyermek mellé vidékre a varrásban jártassággal bir. Le-vélben is szíves megkereséseket. Szor-galmas 23. aradi főpostára 3784

Négy polgárit végzett

urileány, bármilyen foglalkozást keres. Leveleket „Török” jel-igére a kiadóba kér. 8795

Jó írást

tanítóképzőt járt fiatalember di-noki állást keres Megkeresések „Művész 3” főposta restanté. 3804

Jutányosan készítek

divatos és egyszerű bluzokat, pon-gyolókat, aljakat, igazításokat vál-lalok, munkát vállalni házhoz is megyek. Tóthné, Választó utca 55. földszint balra. 8799

Egy Aradon létesítendő

nagy jövőjű üzlet megkezdéséhez csekély tőkével finanszírozó társat keresek. — Ajánlatokat „Vagyont szerzünk” jelíggel a kiadóhiva-talba. 8800

Intelligens

izr. családból való középkorú ház-vezetőnőt keresek, ki a főzésben teljesen jártas. Levélbeli ajánlatok özv. Szécsényi Adolfné Weitzer Já-nos-utca 12. sz. címzendők. 8801

Szerény igényű

magyar, német irodistanő kereste-tik, fizetés teljes ellátással meg-egyezés szeri t. Rosenfeld Samu-nál, Nagybecskerek. 8803

F. Fleischmann Zsófia

szülész, masször lakása Ferdi-nánd-utca 7. 3875

Őszi Divat Album

utcai, házi toilette, costum, blous és alj. valamint gyermekdivat al-bum Összesen 900 divatképet tar-talmaz a vaskos 70 oldalas könyv, ára 2 50. Kapható Ingusz l. és Fia könyv-, zenemű- és papir-kereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 671

Egy vidéki

14 év óta fennálló jó forgalmu szatocs-üzlet azonnal is eladó. Cím a kiadóhivatalban. 3761

Fűszer, festék szakmában

hosszu gyakorlattal bíró vidéki leány szolid üzletben, e etleg más alkalmazást keres bármikori belé-pésre. Cím a kiadóban. 3752

Borona-u. 29. számú

adómentes ház, nagy szőlőskerttel azonnal eladó. Bővebbet ugyanott. 3589

Kiadó

egy nagy pincehelyiség. Műhely-nek vagy raktárnak igen alkalmas. Bővebbet Weitzer János-utca 13. 3697

Hímzési munkák

fehér és színesben legfinomabb ki-vitelben, mérsékelt áron elfogad-tatnak Szent Pál-utca. 9. alatt az udvarban jobbra. 3745

Házmesteri állást

keres középkorú házaspár, kik már ily minőségben alkalmazva voltak. Cím a kiadóba. 3760.

Izr. ünnepekre

való magyar és német fordításu díszes és közönséges ma k z o r o k és imakönyvek nagy választéka. Igen olcsó árak. Izr. üdvözlő la-pokban eredeti újdonságok. Nagy levélpapír-vásár. üzleti könyvek gyári raktára. Irodai kellékekben különlegességek. Vidékre is pon-tos kiszolgálás. Kerpel Izsó könyv-, zenemű- és papirkereskedése, köl-csönkönyvtára és zeneműköltősző intézete, Aradon. Telefon 385. sz. 525

Csemege szőlő

legfinomabb zamatu, kicsinyben 64 fillér, nagyban 60 fillér kilogram-monkénti áron ajánl: Hámory-gazdaság Arad, Deák Ferenc-utca 8. szám. 3773

Kész kerekeket

7-8-9 kor., hajlitott lőcsőket kor. 1.20-1.40, és mindenféle kocsi-alkatrészeket jutányosan szállít Geiszl jármű- és faáru-gyár Miksa-utca 2-3. 2504

4 magyar hold szőlő

Gyórokon, a motor megálló köze-lében, szép termés rajta, új kol-nával és az összes új kellékekkel más vállalat miatt azonnal eladó. Cím Titizer András Arad-Gáj, gőz-malom tulajdonos. 3018

Keresünk

szerkesztőségünk részére értelmes kifutó-legényt, jelentkezni lehet a kiadóhivatalban.

Ka cigarettázik

használgon Progress szivarkahü-velyt. 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz l. és Fia könyv- és papirkereskedé-sében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Női kalap salon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség szíves figyelmét felhívni most érkezett

legújabb divatu bécsi és párisi modell kalapjaimra.

A legszebb kalapok a legolcsóbb áron csakis nálam kaphatók.

Gyászkalapok állandóan raktáron. Kiváló tisztelettel 3785

Grünblatt Antónia

ARAD, SZABADSÁG-TÉR 11. Glück huscsarnokkal egy házban.

Nagymennyiségű

pléh-pánt

és

maculatura

jutányos áron

eladó.

Használt

ólom

megvételre kerestetik

Olcsó bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

a „Kék golyóhoz”

291

Arad, József főherceg-ut 11. sz.

Az őszi és téli idényre!

Megérkeztek nagy választékban a legújabb divatu sző-vetek, flanelokés barchendok, ugyszintén a legjobb minő-ségű fehérneműek, trikó alsóruhák, gyermek ruháskák és öltönyök, cipők, kalapok, sapkák iskolatászkák stb.

Maradékok feltűnő olcsó áron.

Ebédülőbe, gyermekszobába, irodába kiválóan alkalmas 3 mtr. hosszú, 2 mtr. széles valódi

Linoleum szőnyeg

40 színben és mintában

== 24 koronáért kapható ==

Domán Sándor
szőnyegházában

3579

ARAD, József főherceg-ut 3. szám.

RADÓGYULA

uj női divatáruháza

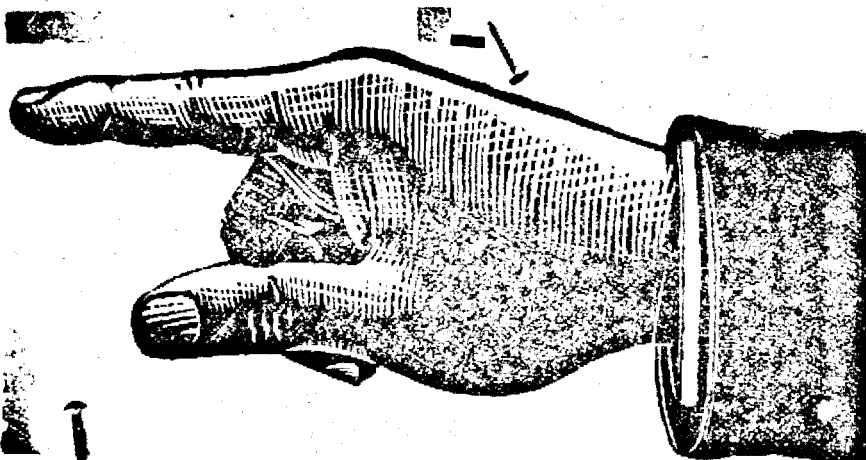
Andrássy-tér és Weitzer János-n. sarkán

Az új áruház cikkei:

Női felöltők
Leány- és gyermekfelöltők
Női divat costumök
Női bundák
Szörme különlegességek
Gyermek ruhák
Női blousok
Pongyolák
Jupponok

3651

Szabott árak!

Külön mértékosztály!

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Berger és Wirta budapesti festékgyárak festékével.